

# WESTMÄRK

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 15. december 1972

Štev. 50 (1587)

JUGOSLOVANSKI PREDSEDNIK TITO:

## Ne moremo mirno gledati

kar se zdaj dogaja na Koroškem

Ta teden biva jugoslovanski predsednik Tito na obisku v Sloveniji, kjer so ga povsod, kamor je prišel, prisrčno sprejeli. V ponedeljek je bival v Ljubljani, kjer je položil venec na grobnico narodnih herojev, potem pa govoril na zboru političnega aktiva mesta Ljubljane in SR Slovenije. V svojem govoru je zavzel predsednik Tito stališče k raznim notranjopolitičnim in gospodarskim vprašanjem. Pri tem je poudaril, „da bomo probleme lahko rešili, saj nas je danes veliko, ko smo jih reševali tudi med vojno, ko nas je bilo malo“.

Predsednik Tito je na zboru spregovoril tudi o raznih zunanje-političnih problemih in med drugim dejal:

Iz tujine nam prerokujejo, da bomo razpadli, govorijo, da se gripemo med seboj. Ti ljudje bi morali videti enotnost, ki je prišla do izraza na tretji seji konference ZKJ. Takšna enotnost je redka. Mi se ne prepričamo zaradi razločkov v idejnem usmerjanju našega družbenega razvoja. Morda gre — to je mogoče — za nekatere taktične razločke v pogledih na to, kako bi to ali ono hitreje in bolje uredili. To, kar nam zunaj prerokujejo, pa izvira iz njihovih želja. Kajti Jugoslavija, takšna, kakršna je, jih moti, in tako nam mečejo vsa mogoča polena pod nogo, se lotevajo vohunskih in raznih drugih ukrepov, da bi nas znofraj vznemirjali in nam onemogočali pravilni razvoj.

Potem je predsednik Tito posebej spregovoril o vprašanju koroških Slovencev in poudaril:

„Vzemimo na primer vašo sosedo Avstrijo in to, kar se dogaja na Koroškem. Zmerom smo gledali na to, da bi imeli z Avstrijo, če je mogoče, najboljše odnose. In dolga leta so bili odnosi dobri. Mislim, da so odnosi tudi zdaj lahko dobri, če bo avstrijska vlada uresničevala svoje obveznosti do naših manjšin, ki izvirajo iz državne pogodbe. Tega, kar se zdaj dogaja, pa se razume, da ne moremo mirno gledati. To ni samo stvar Slovenije, temveč vse Jugoslavije. Nezdovoljni smo, ker na našo noto še zmeraj ni odgovora. Ne vem, na kaj čakajo, zakaj še do danes niso odgovorili. Mi smo potrpežljivi, čakali bomo na ta odgovor, ne bomo pa pustili, da ta stvar zaspi in da bi tisti, kar je bilo o slovenski manjšini določeno v zakonu, spremenili, kakor je tu in tam slišati. Želimo, da se izpolnjujejo obveznosti, ki jih določa pogodba; to je treba uresničevati.“

Ko je govoril o tem, kako ravna z manjšinami Jugoslavija, je predsednik Tito ugotovil: Mi v Jugoslaviji ravnamo s pripadniki vseh narodnosti tako, kot je treba, to je, da so enakopravni državljani naše države v vsem, kar zadeva uporabo jezika, šolanje itd. Imamo pa tudi druge sosedo, ki ne gledajo tako. Ni bistveno, da nekaterih ne veže taka pogodba. Od Italije, na primer, ravno tako zahtevamo, naj ima naša manjšina tam take pravice, kot jih ima njihova v naši državi. Kajti brez tega si ni mogoče zamisliti dobrih sosedskih odnosov. Ampak, vidite, namesto da bi te manjšine bile most za čimboljše odnose med državami — kar se je že začelo — poskušajo nekateri na razne načine to spodkopati, ponovno izzvati nekakšno evforijo in skaliti

fašističnim elementom, da prek posameznikov rovarijo v Istri in Slovenskem Primorju.

Nato je predsednik Tito spet prešel na vprašanje Koroške in Avstrije ter naglasil:

„Ko sem nedavno govoril, da so tisti, ki so na Koroškem podirali oznake z dvojezičnimi napisi — fašistični elementi, je predsednik avstrijske vlade odgovoril, da to ni res, da pri njih ni fašistov. Ampak, vendar je res, kar sem rekel. Kajti kam so odšli, kaj je bilo s tistimi, ki jih dobro poznam iz vojne, recimo iz pete ofenzive! Ti ljudje so tam. Zaradi njih se lahko tam zbirajo tudi razni jugoslovanski fašisti, ustaši itd., se vtihotapljuje v Jugoslavijo in delajo razne diverzije. Ko tam ne bi bilo domačih fašistov, tudi ti ne bi imeli možnosti tako delati.“

Z ozirom na izpostavljeni položaj Slovenije je predsednik Tito potem ugotovil, da je Slovenija del Jugoslavije, kot samostojna socialistična republika je v sestavi Jugoslavije. „Slovenija je na izpostavljenem kraju in ima sosedo, ki niso bili zmeraj prijatelji in ki so v preteklosti velikokrat pokazali, kaj mislijo o Slovencih in Sloveniji. Zato imate edino prave in dobre prijatelje in tovariše lahko samo v narodnih Jugoslavije, v narodnih naših drugih republik.“

Na zboru je govoril tudi sekretar komiteja mestne konference ZKS Ljubljana Vinko Hafner, ki se je

stike med našo državo in Italijo. Ne samo to; v Italiji dovoljujejo raznim

### Prvi odzivi na Titov govor

Kancler dr. Kreisky je v prvem stališču k izvajanju jugoslovanskega predsednika Tita ponovno zanikal, da bi v Avstriji obstojale kakšne fašistične sile. Morda je že pozabil, kako „ljubeznivo“ so ga sprejeli pred celovško delavsko zbornico in kaj je takrat v Celovcu sam govoril o fašističnih elementih.

Zunanji minister dr. Kirchschläger pa je v zvezi s Titovim govorom spet izjavil, da je Avstrija že izpolnila svoje obveznosti iz državne pogodbe. Tudi njega je treba spomniti na njegove lastne besede, ko je šele pred nedavnim izrecno priznal, da je Avstrija pred mednarodno javnostjo v neugodnem položaju, ker še ni izpolnila obveznosti, ki jih ji nalaga državna pogodba.

Res čudna pozabljenost!

## Perečih manjšinskih vprašanj ni mogoče reševati s tako imenovano „politiko ptiča noja“

Taktika, ki se je trenutno — in podobno že v vsej svoji zgodovini — poslužuje Avstrija v odnosu do manjšinskega vprašanja, je vse prej kot častna za državo, ki se rada ponša s pravno ureditvijo in se sklicuje na verodostojnost v spoštovanju pogodbe. To dokazujejo izjave posameznih članov vlade, o tem pričča razprava v parlamentu in v tem smislu je zgornjo predvsem tudi pisanje velikega dela avstrijskega tiska.

Zdaj se delajo, kakor da sploh ne bi bilo večtedenske „vojne“ okoli dvojezičnih napisov z vsemi ogabnimi dogodki, ki so pred svetovno javnostjo razkrili pravi obraz Avstrije in težko prizadeli njen ugled, saj so segali od neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti preko nezmožnosti (in celo nehotenjal) oblasti, da bi zagotovile izvajanje in spoštovanje zakonov, vse tja do širokogrudnega toleriranja očitne fašistične miselnosti in dejavnosti.

Ali res mislijo, da bodo s tem, ko se delajo uvažljive, če jim kdo pove resnico v obraz, spravili iz sveta stvari, ki so se dogajale v zadnjih tednih na Koroškem, stvari, ki so manjšinsko vprašanje postavile ne le na raven avstrijsko-jugoslovanskih odnosov, marveč v široki mednarodni okvir? Zelo zgrešeno je pričakovati — in to je te dni nedvoumno povedal tudi jugoslovanski predsednik Tito v svojem govoru v Ljubljani — da bo vse skupaj pozabljeno, ko se bo poleglo prvo „razburjenje“, kakor je precej neuhovito menil zunanji minister dr. Kirchschläger. Dogodkov letošnje koroške jeseni — da o vsem tistem, kar se je dogajalo prej, sploh ne govorimo — ni mogoče enostavno pozabiti, kajti ne gre le za „emocionalne izbruhe“, ampak za mnogo bolj resne zadeve. Le-te pa bo uspelo

urediti le s tem, da bo Avstrija dosledno in vsestransko izpolnila obveznosti, ki jih ji nalaga državna pogodba tako glede zaščite manjšin kot glede prepovedi obujanja in širjenja nacistične miselnosti, prav tako pa tudi glede nedopušča nje sovražne dejavnosti proti drugim državam.

Zato sedanja „politika ptiča noja“, kot se kaže v vsem odnosu Avstrije do manjšinske problematike, prav gotovo ne bo koristila.

Izbegavanje pred stvarnostjo in slepomišenje z nebuloznimi obljubami bo prav tako malo prispevalo k reševanju odprtih vprašanj, kakor more samohvalno, povsem neupravičeno ponašanje z „izpolnjenimi pravicami“ (ali „željami manjšine“, kot se je spozabil minister Kirchschläger) prikriti resnico, da je Avstrija o svojih obveznostih do manjšine sicer že veliko govorila, toda še zelo malo napravila. Prav tako pa tudi živčno reagiranje na opozorila in očitke glede nacionalističnega in nacističnega značaja zadnjih izpadov na Koroškem ne more prikriti dejstva, da so dogodki okoli dvojezičnih napisov in zlasti izpadi proti koroškim Slovincem nosili zelo očiten nacistični pečat (kaj drugega kot fašist pa je tisti, ki je kanclerja Kreiskega opsoval z „židovsko svinjjo“?). Ne gre namreč za formalistično vprašanje, ali v Avstriji deluje kakšna nacistična organizacija, marveč za nacistično miselnost, ki pa je nedvoumno še zelo močno razširjena. Tega niti ÖVP-jevski poslanec Suppan ne bo mogel zanikati, kajti lani, ko se je v parlamentu proslavil z antisemitizmom, je bil — vsaj po starosti — vse-kakor že polnoleten in prišteven.

Višek herrenvolkove prepotence pa je „narodna čast“, kot jo je proklamiral glavni urednik ÖVP-jevske Volkszeitung Raming. Njegova zah-

Vljudno vas vabimo na

### 4. Koroške kulturne dneve

ki bodo v času od 27. do 29. decembra 1972 v predavalnici I v Delavski zbornici v Celovcu.

Predavanja letošnjih koroških kulturnih dni bodo pretežno obravnavala probleme okoli avstrijske državne pogodbe ter oblike manjšinske zaščite v nekaterih evropskih državah.

S sporedom bomo začeli v sredo ob 8.30 uri.

- V času kulturnih dni bo v predavalnici II Delavske zbornice razstava knjig s koroško slovensko problematiko.
- V sredo 27. 12. 1972 ob 20. uri bo v Modri dvorani Doma glasbe v Celovcu klavirski koncert.
- V petek 29. 12. 1972 bo ekskurzija v Krko s strokovnim vodstvom in predavanjem.

Za pripravljalni odbor:

Dr. Pavle Apovnik

Dr. Janko Zerzer

prav tako dotaknil vprašanja koroških Slovencev in opozoril na okrepljeno šovinistično gonjo. „Ta gonja zanesljivo ni le odraz odkritega povampirjenja že dolgo trajajočega procesa nasilnega raznarodovanja slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji, temveč je očitno tudi del sistematične gonje mednarodne reakcije proti Jugoslaviji, njeni socialistični ureditvi ter njeni miroljubni in samostojni mednarodni politiki.“

„Razumljivo je, da smo Slovenci za sedanja dogajanja na Koroškem posebno občutljivi zaradi usode naše narodne skupnosti; občutljivi pa smo tudi zaradi povečane agresivnosti najreakcionarnejših družbenih sil proti nam in vsem naprednim gibanjem v svetu,“ je poudaril Vinko Hafner in potem dejal predsedniku Titu: „Nam, ki smo se zbrali tu, ter vsej slovenski javnosti so dobro znana vaša jasna in odločna stališča do sedanjih dogodkov na Koroškem, pa tudi vaša celotna do-

sedanja prizadevanja za zaščito pravic slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji in Italiji. Zdaj vam lahko vnovič potrdimo, da sedanja šovinistična gonja proti naši narodnosti skupnosti na Koroškem ter gonja reakcionarnih sil proti celotni Jugoslaviji samo krepi za vest slovenskih komunistov in vsega slovenskega naroda o tem, da mu lahko zagotovi trajen obstoj in neoviran družbeni napredek le trdna socialistična Jugoslavija kot svobodna skupnost njenih narodov in narodnosti. Saj prav agresivnost avstrijskih šovinistov proti naši narodni skupnosti na Koroškem ter pogosti podobni nastopi profašističnih skupin v Italiji sami po sebi najučinkoviteje zavračajo razna zlonamerna naklepanja ali nerealne utvare sicer maloštevilnih ljudi v Sloveniji, češ da bi lahko Slovenci bolje in svobodneje živeli v kakšni drugačni državopolitični tvorbi v tem delu Evrope, kot pa je današnja socialistična Jugoslavija.“

teva in grožnja, da je s predstavniki manjšine treba spregovoriti „jasno besedo“, ker da si Avstrija „ne dovoljuje vmešavanja komunistične države“, je ali skrajna politična netolerantnost ali do viška stopnjevana nacionalistična nadutost; po vsej verjetnosti je oboje. Predvsem pa je podtikavanje koroškim Slovincem, da so ravnali „nečastno“, ker so se obrnili za pomoč na matični narod, naravnost klasičen primer dvoiličnosti in zlagane morale, če pomislimo, da so ravno v istem trenutku tudi južni Tiroinci prav tako apelirali na matični narod, na Avstrijo.

Za tak sunek v hrbet bodo gotovo najbolj „hvaležni“ južni Tiroinci, ki tudi sicer že okušajo prve sadove po koroškem vzorcu kopirane narodnostne neustrpnosti. Avstrijski „demokrati“ lahko še tako kričijo, da je koroško manjšinsko vprašanje eno in južnotirolsko manjšinsko vprašanje nekaj povsem drugega in da zato ne more biti nobenih primerjav — dejstva so bolj prepričljiva: po zadnjih dogodkih na Koroškem so dvojezični napisi izzvali zdaj „odpor“ v obliki mazaških akcij tudi na Južnem Tirolskem, kjer dvojezičnost v vseh povojnih letih nikdar ni bila sporna oz. osporavana.

Ravno to bi moralo biti Avstriji in njenim odgovornim činiteljem dovolj resno opozorilo, da morajo pravice, ki jih zahtevajo za svojo manjšino v drugi državi, priznati najprej tudi manjšinam v svojih mejah. Zlasti pa bi se morali čim prej sprijazniti s tem, da se koroški Slovenci, da se slovenski narod ter Jugoslavija in da se mednarodna javnost tokrat ne bodo več pustili zavajati z lepimi besedami in obljubami, marveč bodo dosledno in odločno vztrajali pri tem, da Avstrija končno izpolni vse svoje obveznosti, ki jih je prevzela v državni pogodbi!

NEDVOUMNE IZJAVE PO VSEJ JUGOSLAVIJI:

# Napade na pravice koroških Slovencev

## doživljamo kot napade na vse jugoslovanske narode

V zadnji številki našega lista smo objavili izjave, ki so jih v zvezi z dogodki na Koroškem podali predsedniki SZDL Jugoslavije ter Slovenije in Hrvaške. Poudarili so enotno podporo vseh narodov in narodnosti v Jugoslaviji koroškim Slovincem v njihovem boju za obstoj in vsestranski razvoj.

Ta enotna podpora prihaja do izraza tudi v izjavah, ki so jih podali predsedniki SZDL v ostalih jugoslovanskih republikah in avtonomnih pokrajinah — v Srbiji, Črni gori, Makedoniji, Bosni in Hercegovini ter v Vojvodini in na Kosovu.

● **PREDRAG AJTIČ**, predsednik republiške konference SZDL Srbije, je izjavil:

Organizirano nasilje proti slovenski narodnosti skupnosti v Avstriji, ki ga je zlasti močno čutili v zadnjih mesecih, neposredno ogroža odnose med Jugoslavijo in Avstrijo. Zato najostreje obsojamo organizirane akcije desničarskih, šovinističnih in neonacističnih sil na Koroškem, ki so jim omogočili, da nadaljujejo in zaostrejejo kampanjo proti zakonitim pravicam slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Delovni ljudje v Srbiji so spremljali vse dosedanje ukrepe avstrijske vlade, da bi slovenski in hrvaški manjšini zagotovili tiste pogoje, ki jih navaja državna pogodba. Po vsem, kar se je zgodilo, bi nas lahko le odločilni ukrepi avstrijske vlade prepričali, da Avstrija zares želi zavarovati slovensko narodnostno skupnost pred grožnjami in nasiljem in tako potrdi, da je zainteresirana tudi za ohranjanje dobrih jugoslovansko-avstrijskih stikov.

Zlasti nas skrbi, da pristojni avstrijski organi dopuščajo akcije šovinstov in nacistov, pa tudi dejstvo, da je avstrijsko ozemlje že bilo izhodišče za subverzivno teroristično dejavnost proti Jugoslaviji in da se je tod razvijala nenehna protijugoslovanska dejavnost ustaških in drugih organizacij ekstremističnih emigrantov. Ne moremo tudi mimo dejstva, da tem silam dovoljujejo, da neovirano posredujejo mladini svoje nacistične ideje in tradicije, svoj šovinistični in velikomemški odnos do slovenske manjšine, pa tudi svojo mržnjo do socialistične Jugoslavije.

Zato menimo, da so bili upravičeni in nujni vsi dosednji koraki, za katere so se v zvezi z organizirano akcijo proti naši manjšini odločili izvršni svet Slovenije ter pristojni zvezni organi. Zlasti želim poudariti, da delovni ljudje naše republike zahtevajo, da pristojni organi tudi v prihodnje odločno ukrepajo, da bi zavarovali pravice slovenske narodnostne skupine v Avstriji ter da bi dosledno izpolnjevali obveznosti, ki jih je ta država prevzela z državno pogodbo ter drugim mednarodnimi sporazumi. SZDL Srbije bo zato tudi podprla kakršnokoli pobudo ali zahtevo koroških Slovencev, da bi zavarovali njihove narodnostne in človekove pravice.

Opozoriti moramo še, da je vse ostrejši teroristični pritisk, ki je izzval težavni položaj slovenske narodnostne manjšine v Avstriji, prerasel okvire Avstrije in jugoslovansko-avstrijskih odnosov ter zbudil širok odmev med mednarodno javnostjo. Po našem mnenju to pomeni, da se bo morala, če tega nasilja ne bo konec, internacionalizacija nadaljevati in še razširiti, tako z moralnega kot tudi s političnega in mednarodno-pravnega vidika.

Zato delovni ljudje Srbije pričakujejo, da bo Avstrija odločno ukrepala proti revanšističnim ustaškim in drugim silam ter da ne bo dovolila, da bi njeno ozemlje izrabljali za napade na integriteto in suverenost Jugoslavije.

● **DOBROSLAV ČULAFIČ**, predsednik republiške konference SZDL Črne gore, je dejal:

Oživljanje in zaostrovanje akcij šovinističnih, nacionalističnih in desničarskih sil v Avstriji proti slovenski manjšini na avstrijskem Koroškem — te akcije po vsebini in metodah pomenijo povampirjenje tistih sil in ideologij, ki jih je napredno človeštvo porazilo in zgodovina obsodila na propad — zbujajo ogorčenje, revolt in zaskrbljenost delovnih ljudi in občanov v Črni gori. Odstranjanje dvojezičnih napisov, skrunjenje spomenikov žrtvam fašističnega terorja in druge vrste pritiska na prebivalstvo slovenske narodnosti na avstrijskem Koroškem resno zaostrejejo položaj slovenske manjšine, kale dobre sosedske odnose in s tem vnašajo nestabilnost v uresničevanje miru in sodelovanja med državami na tem koncu Evrope.

Socialistična zveza delovnega ljudstva v Črni gori je odločno izjavila, da se ne strinja s takimi akcijami, da je zaskrbljena zaradi njih in da jih obsoja, ker kale dobre sosedske odnose med Jugoslavijo in Avstrijo, ter je javno protestirala in zahtevala, da Avstrija uresniči svoje obveznosti, navedene v državni pogodbi, in zakonite pravice slovenske manjšine na Koroškem.

K našim javno izraženim stališčem o tem vprašanju želim pristaviti, da vztrajanje pri številčnosti kot dejavniku politike do slovenske narodnostne manjšine ni v prid pravilni ureditvi tega vprašanja. Črnogorska javnost upravičeno pričakuje, da bodo napredne avstrijske demokratične sile aktivno pripomogle pri zatiranju neonacistične dejavnosti, ki pomeni tudi napad na demokratične pridobitve Avstrije. To je eden od bistvenih pogojev, da se bodo dobri sosedski stiki med Jugoslavijo in Avstrijo razvijali v duhu izraženih želja in obojestranskih interesov.

## Avstrija krši temeljna načela mednarodnega prava o človekovih pravicah

V zvezi s profilslovenskimi dogodki na Koroškem je tudi predsedstvo Zveze društev pravnikov SR Slovenije sprejelo ogorčen protest, v katerem je poudarjeno:

Ugotavljamo, da to početje, ki vodi v genocid, grobo krši temeljna načela mednarodnega prava o človekovih pravicah, načela, ki so dobila svojo najvišjo mednarodnopravno potrditev v Ustanovni listini organizacije Združenih narodov, katere član je tudi Republika Avstrija.

Posebej pa še ugotavljamo, da je eklatantno kršen 7. člen državne pogodbe o vzpostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije iz leta 1955, zlasti pa še 3. in 5. odstavek tega člena, ki določata pravico slovenske manjšine do topografskih imen in napisov v slovenskem jeziku ter dolžnost avstrijskih oblasti, prepovedati dejavnost, ki ima namen odvzeti slovenskemu prebivalstvu manjšinski značaj ali njegove manjšinske pravice.

Kot pravnik nas še posebej preseneča, da predstavniki pravnega reda Republike Avstrije tolerirajo zločinska početja, ki imajo znake nacističnih metod in predstavljajo flagrantno tepanje tistih pravic slovenske manjšine, ki bi jih Republika Avstrija morala zagotoviti po državni pogodbi.

Tembolj nas preseneča dvojnost meril. Ko je šlo namreč za ureditev položaja avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem, so predstavniki Avstrije izrabili vsa sredstva za doseg svojih ciljev. Nasprotno pa v primeru slovenske manjšine ne izpolnjujejo in celo kršijo določbe državne pogodbe, ki so jo sami podpisali, ter tolerirajo nacistične izpade ob asistenci varnostnih organov. Pri tem se ne moremo izogniti ugotovitvi, da so avstrijske oblasti z izredno prizadevnostjo celo kazensko preganjale tiste Slovence, ki so samo izpolnjevali določbe 3. odst. 7. člena državne pogodbe, zoper flagrantne kršitve te pogodbe in avstrijskega zakona pa sedaj z mirno asistenco varnostnih organov dajejo potuho velikomemškemu zatiranju slovenske manjšine.

Končno ugotavljamo, da je takšno zadržanje avstrijskih oblasti tudi v popolnem nasprotju z nevtralnim statusom Republike Avstrije, ki ob prvi resnejši preizkušnji dobrih sosedskih odnosov popolnoma odpove.

Zahtevamo, da vlada Republike Avstrije s takojšnjimi učinkovitimi ukrepi izpolni vse svoje obveznosti iz mednarodnih aktov do slovenske manjšine na Koroškem.

## Trajen mir med narodi

### možen le ob razumevanju med ljudmi

Avstrijska zveza bivših vojnih ujetnikov (Heimkehrerverband Österreichs), ki je članica mednarodne federacije bivših vojnih ujetnikov, je izrazila ob zadnjih dogodkih na Koroškem svojo zaskrbljenost ter obsodila delovanje tistih, ki hočejo moliti mirno sožitje med obema narodoma v deželi. V tej zvezi je na svoje člane na Koroškem naslovila poseben poziv, v katerem med drugim pravi:

Immer dann, wenn Spannungen auftreten und die Gefahr besteht, daß die Grenzen demokratischer Ordnung mit Gewalt durchbrochen werden, erfährt uns ernste Sorge. Der Heimat dienen wir nicht dadurch, daß wir einem Teil ihrer Staatsbürger, welcher Volksgruppe immer sie auch angehören, le-gale Rechte vorenthalten.

Die Liebe zur Heimat, verwurzelt in Familie, Beruf und Landschaft im Gefühl für Humanität und demokratischer Freiheit, soll in keinem Österreicher durch Gewaltmaßnahmen getrübt werden. Nur Verhandlungen — besonders mit anderen Volksgruppen — die mit erforderlichem Taktgefühl geführt

● **BOŠKO STANKOVSKI**, predsednik republiške konference SZDL Makedonije, je naglasil:

Delovni ljudje in prebivalstvo SR Makedonije so zelo ogorčeni zaradi grobih in z ničemer upravičenih nacionalističnih in šovinističnih izpadov na Koroškem in lahko rečem, da so na poseben način presenečeni, ker je pri nas vladalo prepričanje, da so v sosednji, nevtralni Avstriji pravice naših manjšin, Slovencev in Hrvatov zagotovljene. Čeprav je še dovolj nerešenih vprašanj in vrsta nedoslednosti, te pravice ne bi smele biti ogrožene, še posebej na način, ki spominja na mračne čase, za katere mislimo, da se ne smejo nikoli ponoviti.

Socialistična zveza delovnega ljudstva Makedonije, še posebej republiška konferenca in njen izvršni odbor, izražajo in delijo vse do konca čustva ogorčenosti in zaskrbljenosti in zato so napisali protest ter sodelujejo pri splošni akciji, ki jo vodi naša država proti vsem izpadom in pritiskom neonacističnih, šovinističnih elementov, naperjenih proti slovenski nacionalni manjšini na Koroškem, ki lahko porušijo dobre sosedske odnose med našo državo in sosednjo Avstrijo.

(Dalje na 8. strani)

## POŠIROKEM SVETU

**HOUSTON.** — V zadnjih dneh je svetovna javnost z zanimanjem spremljala ameriško vesoljsko odpravo „Apollo 17“, katere posadka je napravila „izlet“ na Luno. Astronavta Schmitt in Cernan sta izvedla tri sprehode po Lunini površini ter izvedla vrsto zahtevnih nalog, medtem pa je tretji član posadke Evans z matično ladjo sam krožil okoli Lune. Z odpravo „Apollo 17“ je bil zaključen tozadevni ameriški program, tako da v bližnji bodočnosti ne pričakujejo nadaljnjih poletov vesoljskih ladij s posadko.

**BEOGRAD.** — Predsednik zveznega izvršnega sveta SFRJ Džemal Bijedič je za novega zveznega tajnika za zunanje zadeve predlagal dosedanega podpredsednika zvezne skupščine Miloša Miniča, ki naj bi poleg tega zavzel tudi položaj podpredsednika zveznega izvršnega sveta. Minič bo nasledil Mirka Tepavca, ki je pred tedni podal ostavko. Po vojni je Minič zavzemal različne funkcije, med drugim je bil član republiške vlade Srbije, predsednik mestne skupščine Beograda, predsednik zveznega sveta zvezne skupščine, predsednik skupščine Srbije, od leta 1969 pa podpredsednik zvezne skupščine.

**TOKIO.** — Pri parlamentarnih volitvah na Japonskem je vladajoča liberalno-demokratska stranka spet dosegla absolutno večino, vendar je v parlamentu zgubila 26 sedežev. Od skupnih 491 mandatov si jih je zagotovila 271. Lep uspeh je dosegla socialistična stranka, ki je število svojih polancev povečala od 87 na 118; prav tako pa je z izidom volitev lahko zadovoljna tudi komunistična partija, ki bo namesto dosedanjih 14 imela v novem parlamentu kar 38 predstavnikov.

**HELSINKI.** — Na pripravljani konferenci za sklicanje evropske konference o varnosti in sodelovanju so se sporazumeli, da bodo pogovore prekinili za čas od 15. decembra do 15. januarja. Dosedanje delo pripravljane konference je privedlo že do vrste sporazumov, vendar prevladuje mnenje, da bo treba še nadaljnjih prizadevanj, preden bodo ustvarjeni pogoji za sklicanje konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

**JERUZALEM.** — Izraelska vlada je sprejela proračun za prihodnje leto, ki predvideva skoraj 20 milijard izraelskih funtov (to je 4,7 milijarde dolarjev) izdatkov. V primerjavi s tekočim letom se bo izraelski proračun prihodnje leto povečal za približno 2,5 milijarde funtov. Skoraj tretjino vseh teh sredstev bodo porabili za vojaške namene.

**LIUBLJANA.** — Ob letošnjem Dnevu človekovih pravic je bila v ljubljanski Operi slavnostna uprizoritev Drogenikovega komada „Svet je veličasten“. Na popoldanski predstavi, ki je bila namenjena mladini, je predsednik mestne konference Zveze mladine Slovenije Bogo Šest pozval mladino v boj za človekove pravice ter opozoril na številne vojne in zatiranje narodov, tudi Slovencev na Koroškem in v Italiji. Pred večerno uprizoritvijo pa je govorila članica sveta federacije Vida Tomšič, ki je poudarila, da človek ne more biti svoboden, če zatira drugega. Posebej je naglasila potrebo, da „pomagamo napraviti konec zaporstavljanju, zatiranju in strahovanju Slovencev na avstrijskem Koroškem, da pomagamo uveljaviti vse pravice Slovencev v Benetiji in Julijski krajini“.

**HANOI.** — Severnovietnamski list „Hoc Tap“ je zapisal, da vietnamsko ljudstvo glede na to, da Amerika nadaljuje vojno, nima druge izbire, kot da se naprej bojuje za rešitev domovine. List obtožuje Ameriko, ker je s svojim nepopustljivim stališčem povzročila, da pariška konferenca, ki traja že štiri leta, doslej ni rodila nobenega sadu. „Vietnam zmaga in raste, sovražnik pa peša in doživlja poraze“, poudarja list in nadaljuje: „Naša sveta obveznost je, da nadaljujemo boj.“

**PEKING.** — Letošnji načrt asfaltiranja cest so na Kitajskem končali dva meseca pred rokom, kljub temu pa so asfaltirali 10 odstotkov več cest, kot je bilo v načrtu. Po osvoboditvi so na Kitajskem zgradili 600.000 kilometrov cest, tako da imajo zdaj skupno skoraj 700.000 kilometrov cest za motorizirani promet.

**ATENE.** — Iz Nikozije poročajo, da so trije škofje ciprske pravoslavne cerkve, politični nasprotniki predsednika Makariosa, ponovno zahtevali, da Makarios odstopi kot predsednik republike in se posveti samo cerkvenim zadevam. Predsednik Makarios je tozadevne zahteve doslej odločno zavračal. Trojica cerkvenih dostojanstvenih dela v dogovoru z generalom Grivasom, ki je pred letom dni skrivoma prispel iz Aten na Ciper, kjer je osnoval ilegalne oborožene skupine in obnovil gibanje za enosis, to je za priključitev Cipra Grčiji.

# Letošnja knjižna zbirka SPZ

## obsega vrsto lepih knjižnih del

Slovenska prosvetna zveza je začela razpošiljati svojo letošnjo knjižno zbirko, ki spet obsega vrsto lepih knjižnih del. Poleg tradicionalnega Koroškega koledarja za leto 1973 dobijo naročniki še tri knjige, ki predstavljajo slovensko zgodovino, slovensko sodobno književnost in slovensko klasiko.

Leto 1972 je bilo — kakor smo v našem listu že ponovno poročali — proglašeno za Mednarodno leto knjige. Naj bo to hkrati prispevek, da bomo še raje segli po knjižni zbirki SPZ. Poskrbimo, da bo slovenska knjiga dobrodošla v vsaki slovenski družini. Kajti ni nikoli dovolj poudarjati, da bi Slovenci narodno ne bili obstali, če ne bi imeli svoje knjige, svojega slovstva.

Tukaj moremo posamezne knjige letošnje zbirke predstaviti seveda le na kratko.

● **KOROŠKI KOLEDAR** za leto 1973 je po eni strani pogled nazaj v preteklost, v zgodovino, po drugi strani seznanja bralca z današnjo „koroško stvarnostjo“, ki pa je vse drugo kot razveseljiva. Da omenimo le nekaj podrobnosti iz pestre vsebine: pogled v zgodovino sega 400 let daleč, do velikih kmečkih puntov; iz novejšje zgodovine pa so med drugim prispevki „Nekatera vprašanja slovenskega razvoja v času med obema svetovnjima vojnama“ (Tone Zorn), „Utravkviščična šola in dunajskem parlamentu“ (Dušan Nečak), „Slovenska politika na Koroškem v drugi polovici sedemdesetih let 19. stoletja“ (Gustl Malle). V sedanost sodi zapis o partizanskih spomenikih na Koroškem, o fistih, ki so ostali neomadeževani, in tudi o onih, nad katerimi so se znosili izrodki kulturnega naroda. Zanimiv je članek o koroških pevskih zborih na gramofonskih ploščah, predvsem mlade bralce pa bodo pritegnili sestavki iz zgodovine in sedanosti slovenskega športa na Koroškem. Pester je izbor leposlovnih prispevkov, kjer razveseljivo prevladujejo naši domači ustvarjalci. Predvsem pa je koledar bogato ilustriran ter v slikah posreduje zanimiv pregled življenja in dela našega ljudstva v preteklosti in danes.

● **ZIMZELEN NA SLOVENSKIH TLEH** je naslov knjige, v kateri je znani slovenski pisatelj Miško Kranjec nanizal „kroniko kmečkih uporov“. Knjiga je posvečena 400-letnici velikega slovensko-hrvaškega upora, „boja za staro pravdo“. Vendar pa se kronist nikakor ni omejil le na ta kmečki upor leta 1573, marveč obsega njegovo pripovedovanje o boju slovenskega ljudstva za svobodo in pravico skoraj pol tisočletja — od prvega upo-

ra na Koroškem leta 1478 pa vse do narodnoosvobodilne borbe, v kateri je zavestno in dejavno sodeloval zlasti tudi slovenski kmečki človek. Delo sicer ni pisano kot roman, toda tudi ne kot suhoparna zgodovina, temveč skuša na pripovedni način prikazati preteklost slovenskega kmečkega človeka, ki je branil svojo zemljo in s tem tudi svoj jezik in svojo narodnost.

● **TI DROBNI OTROŠKI KORAKI** se imenuje roman, v katerem je Karel Grabeljšek-Gaber obdelal aktualno snov iz vsakdanjega življenja. To je pretresljiva pripoved o usodi otrok, ki postanejo „žrtev“ nesporazumov in nerazumevanja med starši-zakonci. Vse breme, ki ga porodi takšno nerazumevanje, morajo potem nositi tisti, ki ga najteže nosijo in ki niso nič krivi na vsem tem — nedolžni otroci. Po drugi strani pa so ravno otroci tisti

most, preko katerega zakonca po dolgem tavanju in kljub vsemu, kar se je med njima zgodilo, le spet najdeta skupno pot, kajti drobni otroški koraki ju vedno in povsod opozarjajo na dolžnosti, ki jih imata eden do drugega in predvsem do otrok.

● **CIKLAMEN - AGITATOR**, dva romana Janka Kersnika, ki nas povedeta za stoletje nazaj in nam predočita takratni slovenski malomeščanski svet z njegovimi bitnimi in tudi samo navideznimi problemi. V romanu „Ciklamen“ spoznamo problem gosposke pokvarjenosti, kjer se pozitivni ali negativni značaj povprečnih uradniških tipov kaže v domoljubju ali narodnem odpadništvu. „Agitator“, ki je nekakšno nadaljevanje Ciklamna, pa je zgodba nepokvarjenega visokošolca, ki si z delom služi sredstva za nadaljnji študij ter se kot „agitator“ postavlja za pravice svojega ljudstva.

Vse štiri knjige obsegajo skupaj 740 strani, vendar znaša cena celotne zbirke samo 50 šilingov; kdor pa želi koledar sam, bo plačal zanj 25 šilingov. Knjižno zbirko SPZ dobite pri krajevnih društvih ali pa v celovski knjigarni „Naša knjiga“.

## „Pravice človeka so nedeljive“

Tudi ob letošnjem Dnevu človekovih pravic, ki ga obhajamo vsako leto 10. decembra, je koroška deželna podružnica Avstrijske lige za človekove pravice priredila posebno predavanje. Prireditev je bila v sredo 6. decembra v modri dvorani celovškega Doma glasbe, kjer se je zbralo lepo število članov in prijateljev Lige, med njimi — in to je bilo posebno razveseljivo — zlasti mladina, v prvi vrsti naši slovenski dijaki.

„Pravice človeka so nedeljive“ je bil naslov predavanja, v katerem je podpredsednik Lige višji študijski svetnik prof. dr. E. J. Görlich zelo prepričljivo orisal vzroke in oblike kratenja pravic človeka v zgodovini in danes. Pri tem je omenil očitne primere diskriminacije tudi v Avstriji ter poudaril, da je formalna pravica in enakopravnost premalo, če družbeni pritisk zavira in omejuje svobodo človeka. Dejal je, da je miselnost o manjvrednosti drugih narodov med nemško govorečimi Avstrijci sistematično privzgojena in to vodi potem do preziranja in diskriminiranja, predvsem pa do pavšalnega obsojanja vsega, kar je tuje oziroma drugorodno. Ravno takih pavšalnih sodb se je treba čuvati, potem bodo spoštovane tudi pravice človeka. Vendar glede pravic človeka ne more biti demokratičnih odločitev: Pravice človeka so nedeljive in se morajo priznati tudi najmanjši skupini; predvsem pa ne more večina „demo-

kratično“ odločati o tem, ali naj tudi manjšina uživa pravice.

O primerih kratenja pravic človeka je bilo govora tudi v naslednji diskusiji, v kateri so nekateri udeleženci zlasti poudarjali potrebo večje in bolj množične dejavnosti Lige za človekove pravice. Očiten primer diskriminacije je tudi v tem, ko si Heimatdienst lasti monopol v domovinski zvestobi, kajti ni le tisti domovini zvest, ki nosi „koroški gvant“. Navedena je bila dolga vrsta očitnega diskriminiranja koroških Slovencev prav v Mednarodnem letu proti diskriminaciji, ostro obsojeni pa so bili zlasti protislovenski izpadi v zvezi z dvojezičnimi napisi.

Do neumnih napadov na napise je samo zato moglo priti, ker Liga za človekove pravice ni množična organizacija, je menil eden izmed udeležencev, ki je povsem pravilno tudi ugotovil, da bi močna liga pač prav tako lahko priredila veliko zborovanje v Celovcu, „na katerem pa se ne bi zbralo le 10.000 neumnih in nahujskanih nacistov, marveč 100.000 poštenih ljudi“. Prav tako je bilo naglašeno, da ne moremo govoriti o jutrišnji Evropi, ko pa še danes podiramo napise. Zato je potrebno, da Liga za človekove pravice razširi svojo dejavnost in s svojo miselnostjo prodre v čim širše plasti ljudstva.

## SLOVENSKI OKTET

### NA NOVI GRAMOFONSKI PLOŠČI

Tovarna gramofonskih plošč Helidon, ki deluje v okviru mariborske založbe Obzorja, je pravkar dotiskala najnovejšo ploščo s posnetki mednarodno znanega Slovenskega okteta.

Na plošči, ki nosi naslov „Sedem rož“, je Slovenski oktet pod vodstvom dr. Valensa Voduška posnel 11 slovenskih ljudskih in umetnih pesmi: Prelovčev „Sedem si rož“, Maroltovi „Pastirsko“ in „Pisemce“, Jenkovo „Lipo“ Mirkovo „Na trgu“, Kernjakovo „Ti puobeč“, Gerbičev „Rožmarin“, Švarovi „Moj očka“ in „Vigred“, Ipavčev „Vse mine“ in Jerebovo „Pelin roža“.

Po mnenju pomočnika direktorja tovarne Helidon Dušana Drolca je nova plošča zapeta „res z dušo“ in tehnično izredno čista: „najboljša dosedanja oktetova plošča“. Slovenski oktet ima številne ljubitelje in občudovalce tudi med koroškimi Slovenci, ki bodo zato prav tako z velikim zanimanjem segli po njegovi najnovejši plošči.

## Problemi drugih skupnosti

Pristojna komisija deželnega sveta v Trstu je razpravljala in sklepalala o predlogu zakona, po katerem bo dežela povrnila del stroškov, ki jih imajo lokalne uprave s slovenskim poslovanjem oz. s poslovanjem v korist slovenske narodnostne skupnosti. V ta okvir spada tudi postavitev dvojezičnih krajevnih napisov. Osnutek zakona, kot je bil obravnavan v komisiji, je v marsičem pomanjkljiv, vendar pomeni korak naprej pri ureditvi dvojezičnega poslovanja v korist slovenske narodnostne skupnosti ter odraža — kot je bilo poudarjeno med razpravo — stvarno prizadevanje leve sredine, da se

pričneje postopno reševati nekatera pereča vprašanja slovenske narodnostne skupnosti.

Eden izmed deželnih svetovalcev pa je med razpravo izrecno naglasil, da dežela sicer ni prvenstveno pristojna za reševanje teh vprašanj (tudi v Italiji je to zadeva države — op. ured.), hoče pa s sprejemom tega zakona dokazati svojo dobro voljo kot dežela, ki je odprta za vprašanja državljanov slovenske narodnosti, „to še zlasti glede dvojezičnih napisov, ko smo istočasno priča rušenju dvojezičnih napisov na Koroškem“.

Italijani torej zelo kritično spremljajo dogajanja na Koroškem, kjer pa jim akcije koroških „patriotov“ in njihov odnos do manjšinskega vprašanja gotovo ne bodo ravno najboljši zgled, kako naj ravna avstrijsko manjšino na Južnem Tirolskem.

V Avstriji živi tudi češka narodnostna skupnost, in sicer predvsem na Dunaju. Te dni so dunajski Čehi obhajali 100-letnico svojega šolskega društva in se je proslav udeležil tudi češkoslovaški prosvetni minister Havlin. Društvo je svojo prvo češko šolo na Dunaju odprlo leta 1883, največji razvoj pa je družstvo zabeležilo v letih 1919—1938, ko je bilo na Dunaju kar 44 čeških ljudskih, glavnih, srednjih in trgovskih šol. V dobi nacizma so bile tudi te šole izpostavljene velikim težavam, mnoge učitelje in učence so odvedli v koncentracijska taborišča. Po drugi svetovni vojni se je okoli 30.000 dunajskih Čehov vrnilo domov na Češkoslovaško, kljub temu pa češke šole na Dunaju — ki prejemajo subvencije češkoslovaške države — še naprej delujejo.

TONE SVETINA

153

## UKANA

DRUGA KNJIGA

Tudi tisti, ki so bili v zasedi na vrhu, so bili premočeni. Poiskali so smreke s košatimi vejami, se zahoteli v šotorke in legli. Na vrh so bili prameni žarometov redkokdaj stegnili svoje lovke in le nekaj granat je udarilo v bližino.

Mitraljezec Frenk si je zvil cigareto.

„Stari, čemu si tako bled in prestrašen, kot bi bil zares bolan? Nikar se ne pretvarjaj,“ je rekel. „Na, potegni cigareto prvi. Imamo srečo, ker smo ostali tu. Saj jih bodo zmleli. Vidiš, naš komandir ni tak pes kot Orlov. Ta bi te bil nagnal v dolino. Z menoj ni tako. Ni prav, če človek vse presoja po sebi.“

„Glej, dve uri od tod, tam spodaj sem doma. Tri otroke imam, fantka in dve deklici.“

„Kaj pa iščeš v brigadi? Saj vidiš, da še mladi crkujemo od naporov.“

„Iskali so me Nemci. Terenci so me poslali v brigado. Kritiziral sem, ker niso pripravili hrane za vojsko, pa so dejali da, če mi je toliko do brigade, naj se ji pridružim.“

„Mi, borci, si lahko zaupamo, ali ne? Ni me mikalo oditi v dolino, vidiš. Borutu sem natvezel, da sem ves ožuljen. Saj sem se bil začel takoj sezuvati — čeprav imam samo dva žuljčka, debela kot grah, in stavim, da so vsi v četi bolj ožuljeni — pa je določil moj mitraljez za zaščito. Vojak, ki ne zna izigrati starešin, ni vojak. Zato oprostite, stari. Včasih se zgodi, da koga kaj resnično boli. Pa to so izjeme.“

Ko je topovsko streljanje ponehalo, je zavladala na okrajkih pošasna tihota. V molku so se nacejale debele kaplje z dreves. „Stari“ je mislil, da bo skoprnel od strahu. „Saj sem le bolan,“ si je dopovedoval. „Srce mi nagaja — slabo vreme, majhen napad... Ko bo posijalo sonce, bo minilo.“ Težko je čakal na Ano. Imel jo je rad, dajala mu je kapljice in tablete, ga pošiljala k zdravniku, ki pa ga je proglašil za simulant.

Voda jih je prisilila, da so sedli. Tako so nekaj časa ždeli, ravnodušno prenašali hlad in skušali pregnati tesnobo z besedami.

„Z dnem bodo naši tu. Zato postavimo stražo. Če smo se že izmaknili pohodu v dolino, se obnašajmo po vojaško. Če ne bo vse v redu, nas bo Orlov prekel in postal nazaj v dolino. Mojemu psu napravimo zaklon iz kamnov, vsaj za njegovo oko. Potlej se bomo vsaj ogreli. Tudi Borut je zadovoljen, če vidi dober zaklon.“

Vsak je privalil dve skali in mitralješko gnezdo je bilo nared. Mitraljezec je postavil svoj angleški bren v zavetje in mu usmeril cev na stezo.

„Smrt Nemcem in belim, nam pa mir. Sedaj lahko malo počivamo, ker nič ne vemo, kaj vse bo čez dan.“

„Stari“ se je ponudil, da bo stražil, ker ni mogel spati. Vzel je puško in dejal:

„Zdi se mi, da ne bom dolgo živ, fantje.“

„Ne nori! Jaz pravim kakor Pajk: nekaj vas bo padlo, nekaj pa nas bo ostalo, fantje. Ali ni tako?“ se je zahehtal mitraljezec. „Na, potegni še nekaj dimov, pa se boš umiril. Če hočeš, pa se ulezi, grem jaz na stražo.“

„Kar jaz grem.“

Potegnil je nekaj dimov in vrnil cigareto mitraljezcu. Potem je krožila, dokler ni peklo v prste.

Danilo se je. Vlaga se je kadila z mokrih listnatih gozdovnih tal. Vzel je puško in odšel na stražo. Naslonil se je na drevo in mislil na domače. Kdo ve, kako bi ga sprejeli, če bi potrkal na okno? Misel na dom mu je pregnala tesnobni občutek, ki ga je preganjal vso noč. Njegovo premišljanje je zmotil srnjak, ki je zabokal v rano jutro. Kdo ga je le splašil?

„Naši gredo,“ je pomislil. Odmev gozda se je prelil v mrtvaško tišino, ki ga je vsega preplavila in se razpletala v grozo. V hosti pod njim je počilo dračje. Približevali so se mu nevidni koraki. Zgrabil je za puško. Naj vidi Orlov, da v Borutovi četi stražarji ne spe in se lahko nanje zanese.

Med mokrimi debli je zagledal kolono temnih postav. Njega niso zagledali.

„Kdo je?“ je vprašal.

„Parizani!“

Glas se mu je zdel sumljiv. Nikogar ni poznal, čeprav so imeli titovke na glavah in nekateri rdeče rute.

„Raztrganci,“ ga je spreletelo. „Morda Glažarjeva banda? Gestapovci, preoblečeni v partizane?“ Možgani so mu otrpnili v kepo.

Eden izmed njih se mu je zazdel znan. Skupaj sta delala v tovarni, potem pa je šel k Nemcem. „Stari“ je bil nenadoma sam, žalosten in nemočen. Kaj naj stori? Približilo se mu je priplazilo, da bi lahko skočil. Sklenil je, da se bo sam spopadel z njimi, če niso pravi partizani.

„Partizani naprej,“ je dejal in na videz povelj puško.

Ko so prišli bliže, je videl, da se ni zmotil. Pomeril je v prvega in sprožil. Zadet je leseno zmajal in padel na obraz. Drugi so skočili naprej. Preden je napolnil puško, so ga obsuli z rafali. Zgrabil se je za prsi in se opotekel, poln grenkega zadoženja. Bolečine so žgale okoli srca. Zdelo se mu je, da se je odprl plavž in mu je curek žare-

# Uspešen obračun

na občnem zboru bilčovske posojilnice

Minuli teden 8. decembra je imela naša posojilnica občni zbor. Otvoril ga je predsednik Miha Zablatnik, p. d. Kumer v Biljovsu. Poleg zbranih zadrušnikov je pozdravil tudi zastopnika Zveze slovenskih zadrug revizorja dipl. trg. Miloniga ter deželnega poslanca in župana Hanzija Ogrisa.

Po sprejetju dnevnega reda so za zapisnikarja izvolili Janka Ogrisa starejšega, za overovatelja pa Hanzija Šelandra, p. d. Krušica na Moščenici, in Hanzija Safrana, p. d. Pomoča v Bilčovsu. Zapisnik zadnjega občnega zbora, ki ga je prebral poslovodja Jožef Boštjančič, so navzoči zadrušniki soglasno sprejeli.

V poročilu upravnega odbora je predsednik Zablatnik med drugim povedal, da šteje zadruga 159 članov, da je imel upravni odbor v teku leta pet samostojnih in sedem skupnih sej z nadzornim odborom. Prav tako je omenil, da so na sejah obravnavali tekoče zadeve, kot so poprave, nabave novih potrebščin (nov sodobni računski stroj) sprejemanje novih članov in dovo-

livek posojil. Na skupnih odborovih sejah so večkrat obravnavali vprašanje nakupa še v posesti ZSZ nahajajoče se polovice tukajšnjega zadrúžnega posestva. Po dokončnem dogovoru z ZSZ so celotno zadrúžno posestvo zemljiško-knjižno prepisali v last tukajšnje posojilnice, ki je dogovorjeno vsoto že izplačala ZSZ.

Odbornik in poslovodja zadruga Jožef Boštjančič je podal poročilo o dejavnosti zadruga. Poudaril je, da so vloge in posojila napram lanskemu letu lepo napredovala.

Predsednik nadzornega odbora Franc Štingler je poročal o skupnih sejah, na katerih je prevladovalo vedno enotno gledanje obeh odborov na potrebe in odločanja zadrúžnih vprašanj. Predsednik je tudi poudaril, da nadzorni odbor v teku tekočega leta ni imel povoda, da bi moral kdajkoli posredovati. Zahvalil se je upravnemu odboru, poslovodji in vsem, ki so pomagali pri zadrúžnem delu, za sodelovanje ter naprosil vse sodelavce, da tudi v bodoče tako skrbno vodijo našo zadrugo.

Vsa poročila so bila z odobravanjem sprejeta. Računski zaključek za leto 1971 je prebral in obrazlo-

žil glavni revizor ZSZ Milonig. Po kratkem razpravljanju so računski zaključek soglasno odobrili in hkrati sklenili, da bodo čisti dobiček pripisali rezervnemu skladu. Končno so prebrali še poročilo o reviziji v začetku letošnjega leta. V tem poročilu so navedeni tudi nekateri manjši manjki, ki pa so jih medtem po večini že odpravili; kar pa še ni bilo urejeno, naj bi čimprej rešili skupno v dogovoru med poslovodjem in predsednikom zadruga. Tudi to poročilo je občni zbor soglasno odobril.

Občni zbor je dal obema odboroma razrešnico. Na predlog zadrúžnice Ane Gasser je občni zbor ponovno potrdil že obstoječi nadzorni odbor. Ob koncu pa se je predsednik vsem navzočim iskreno zahvalil za sodelovanje, ki naj bi vladalo tudi v bodoče.

## Dve naši jubilarntki

Predsednik Zveze koroških partizanov Karl Prušnik-Gašper in predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacher sta pred kratkim obiskala dve jubilarntki — častno predsednico Zveze slovenskih žena Magdaleno Olipic v Trnju pri Svetni vasi ter Justino Jug, vdovo po znanem slovenskem zdravniku dr. Jugu v Borovljah — ter jima čestitala za življenjski praznik: Magdaleni Olipicevi za 75-letnico, Justini Jugovi za 80-letnico.

Obe jubilarntki sta v svojem življenju morali pretrpeti vse tisto gorje, ki ga je prestajalo tudi slovensko ljudstvo na Koroškem. Justina Jug je kot mlada žena izgubila moža. Težko se je z dvema hčerkama prebijala skozi življenje. Bila je med prvimi, ki se je povezala z narodno-osvobodilnim bojem na Koroškem in je zaradi tega morala skupno s hčerkama Zoro in Vido prestajati grozote v nacističnem koncentracijskem taborišču. Olipic Magdalena je prav tako okusila nacistične zapore, potem ko je bila poprej v partizanih. V narodno-osvobodilnem boju je izgubila edinega sina Vilija, ki je padel v boju s fašizmom. Njenega moža Urha, s partizanskim imenom Peter, pa pa je pred leti zaradi posledic trpljenja v partizanih nenadoma doletela smrt in ga izrgala iz naše srede.

Obe jubilarntki pa nista tako osamljeni na svojih domovih. Poleg sorodnikov so v mislih pri njima tudi številni koroški Slovenci in jima za življenjski praznik iskreno čestitajo.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika v iskreni želji, da bi ostali še dolgo čili in zdravi.

## 22. Slovenski ples v Celovcu

Ljubitelje domače družabnosti obveščamo, da bo 22. Slovenski ples — tradicionalna slovenska veselica v Celovcu — v soboto 13. januarja 1973 s pričetkom ob 20. uri v prostorih Delavske zbornice.

Tokrat bo igral za ples znani in priljubljeni

PLESNI ORKESTER RTV LJUBLJANA

Nadaljnje podrobnosti bomo objavili v prihodnjih tednih.

Slovenska prosvetna zveza

## Sadovi protislovenske gonje

bilo govora o toleranci, vedno spet je bilo slišati, da je Koroška svetel primer "evropske zrelosti", kjer vlada na najlepše sožitje itd. Kakešen je položaj v resnici, pa smo videli in občutili na lastni koži pred nedavnim, ko so imeli najbolj glasni koroški "patrioti" priložnost preiti od besed k dejanjem. Zaradi nekaj dvojezičnih napisov je prišlo do protislovenske gonje, ki se je stopnjevala v orgije nemškega nacionalizma. Da je sploh moglo priti tako daleč, pa je krivda varnostnih oblasti, ki so napravile vse, da je divjanje šovinističnih vandalov lahko potekalo v miru in "brez incidentov". Da so pri tem oblasti prezrle, da so s takim zadržanjem neposredno ali vsaj posredno pomagale kršiti veljavne zakone, ni treba še posebej poudarjati.

Po vseh teh dogodkih se niti ni čuditi, da je nacionalistom zrasel greben, da se ob raznih priložnostih znašajo nad koroškimi Slovenci, in to celo zaradi tega, ker govorijo (kako predržno!) v mestu Celovcu — slovensko.

### ČESTITAMO!

Zvezni predsednik je višjemu carinskemu uradniku deželnega finančnega ravnateljstva v Celovcu Hanziju Lesjaku podelil zlati znak za zasluge za republiko Avstrijo. Našemu rojaku Lesjaku Hanziju iskreno čestitamo!

### POPRAVEK

V predzadnji številki se je v dopisu pod naslovom "Poldej Černic — sedemdesetletnik" pripetila neljuba pomota, ki jo radevolje popravljamo: Domače ime Rutar se mora pravilno glasiti Rihtar.

## Prireditev na Radišah

Minulo nedeljo so nas povabili prosvetaši radiškega prosvetnega društva zopet v našo preprosto dvorano ter nam nudili nekaj uric lepega kulturnega užitka.

Najprej nas je pozdravil naš domači "Gorjanski kvintet" s poskočno polko. Kar nasmejali so se nam obrazi in zasrbele so pete, ko smo slišali mlade muzikante prvič na našem odru. Pozdravne besede je spregovoril učitelj Tomi Ogris, nakar so godci nadaljevali s sporedom.

V drugem delu smo z veseljem pozdravili domači mešani zbor, tokrat pod vodstvom Stankota Wrulicha. Zapel nam je štiri pesmi tako ubrano, da bi jih kar naprej poslušali; pa kaj, ko so imeli naši godci na sporedu še več poskočnih viž. V tretjem delu smo zopet poslušali mešani pevski zbor pod vodstvom Šimeja Wrulicha. Zelo smo ponosni, da imamo kar dva pevovodji. Pevski spored so zaključili s pesmijo iz Verdijeve opere "Nabucco".

Nato so nastopili trije šolarji: Stan-ko Wrulich, Andrej Lampichler in Angelika Reszter z deklamacijo o sv.

Miklavžu, ki jo je pripravila naša pridna učiteljica Nežika Povše. Deklamatorji so se odlično odrezali.

Končno je prišel Miklavž s svojim "spremljevalcem". Obdaroval je v prvi vrsti otroke, pa tudi "pridne odrasle". Nasmejali smo se do solz, kajti Miklavž je bil letos zelo razpoložen in poln muhastih dovtipov. Prosili smo ga, naj drugo leto prej pride — seveda nam je obljubil, pa samo tedaj, če bomo pridni.

### V a b i l o

Vse člane in prijatelje vabimo na proslavo

60-letnice  
USTANOVITVE  
NAŠE ZADRUGE

v nedeljo 17. decembra 1972  
s pričetkom ob 10.30 uri v far-  
nem domu v Šmarjeti.

Hranilnica in posojilnica  
Šmarjeta v Rožu

### SLOVENSKA KMEČKA ZVEZA

bo v letošnji zimi prirejala

## GOSPODARSKA POSVETOVANJA

na katerih bo razpravljala o občegospodarskih vprašanjih na dvojezičnem področju Koroške in o gospodarski zasidranosti koroških Slovencev na tem ozemlju. Vsled aktualnosti in važnosti teh vprašanj SKZ pričakuje, da se boste posvetovanj udeležili v čim večjem številu.

Prvo posvetovanje bo v petek 15. decembra 1972 ob 14. uri v gostilni pri Prangarju v Zmotičah pri Brnci, drugo pa v petek 22. decembra 1972 ob 14. uri v gostilni pri Miklavžu v Bilčovsu.

V a b i o d b o r

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

čega železa brizgnil v oči in prsi. Skušal je izvleči bombo, pa ni imel več moči. Padel je. Iz krvave megle je stezal sinek ročice k njemu in hčerkici sta se mu obesili za rokav. Potem so vsi tonili v brezbrežno, vseodrešujočo temo...

Mitraljezca je streljanje vrglo pokonci. Užgal je med drevje. Pomočnika sta bila čisto zmedena. Za hrbtom pa so udarili po njih z brzostrelkami in jih pokosili.

Plice so nehale peti hvalnico poletnemu jutru. Stari se ni bil zmotil. K njemu je stopil s strojno pištolo v roki vodja gestapovskih pomagačev Glažar in ga sunil z okovanim čevljem. "Poglej ga no, Cirila. Ta je delal pri martinu. Človeka mi je ubil, pes. Pa bi si človek mislil, da niti do pet ne zna šleti... Pa še v brigadi je bil..."

Glažarjeva banda, ki jo je pošiljal šef gestapa Druschke, preoblečeno v partizane, se je zbrala okoli mrtvecev. Že dalj časa niso nikogar preslepili. Kmetje jim daleč naokoli niso več nasedali. Ti zlikovci so po nalogu gestapa pobijali terence, lovili kurirje in strahovali kmete. Plačani so bili v markah, pa so si jemali plačilo tudi sami — pri ljudeh, katere so ropali.

Mrtvecem so preobrneli vse žepe in nahrbtnike in pobrali, kar je bilo vrednega. Takoj ko se je začel spopad, so se zbrali. Poslali so jih po skrivni, z žicami zavarovani stezi na vrh. Za njimi je šla kolona policije. V njih se je zbudila roparska sla. Lotili so se nahrbtnikov bataljona. Tedaj so prispeli Nemci. Stotnik jih je odgnal kakor ptiče mrhovinarje in začel sam brskati po nahrbtnikih. Kmalu zatem so se vzpeli na greben, kjer se je bil skozi lijak spustil po plazju bataljon v dolino. Zasedli so ga na obeh straneh. Na vijugasto stezo je bilo namerjenih nešteto strojnic in brzostrelk.

Pogreznjeni v molk so čakali bataljonsko kolono.

3

Bataljon z mobiliziranci je bil zdaj v rokah partijskega sekretarja Aleša. Le-tega je bilo v dno srca sram, da so jo terenci pcedili in da je ostal sam. Čutil je, da ga nekateri gledajo postrani. Vedel je, da so ljudje, kadar gre za življenje in smrt, lahko zelo nevarni. S tem, ko je prevzel odgovornost, da jih bo pripeljal na vrh grebenov Mežaklje, je veliko tvegalo. Če bodo med potjo naleteli na Nemce, ga utegnejo obdolžiti izdaje.

Gorazd je Aleša poznal in mu zaupal. Izkazalo se je, da so imeli prav, ko so se pred granatami skrili v zaklon. Ko se je v jutranjem mraku dvignila megla, je moč žarometov zamla, same oči pa niso razločile ničesar. Pred topovi so bili na varnem.

Aleš je vlekel kolono z mobiliziranci po stečini divjadi, ki je bila obenem steza kurirjev in aktivistov. Vila se je pod navpičnim skalovjem proti zahodu, kjer je hrbet gore prehajal v predgorje Julijcev. Mesto je bilo za njimi. S to smerjo umika sta bila zadovoljna tudi Pajk in Vojko. Za neprehodnim skalovjem so se začeli vzpenjati po koritu, poraslem z redkim gozdom, v grapo, ki se je proti vrhu širila.

Bili so že blizu vrha. Del kolone je prehajal že v gozd, ko je globoko pod njimi zalajala strojnica. Oškropili so jih rafali. Mobiliziranci so se pognali v beg in zmetali vse od sebe. Mimo Ane in Vojka, ki sta hodila zadnja, so se spet kotalili kovčki, nahrbtniki in vreče. Vojku se je privalila med noge vreča. Zgrabil jo je in se pognal za prvo skalo. K njemu se je pritisnila Ana. On ni nikoli slepo bežal. Vedno je počakal, da je postalo jasno, kaj je. Strojnica je neutrudljivo regljala ko klepetava ženska; tudi okoli nji su fleskale dumdulke. Ana ga je začudeno gledala, ko je

odvezal vrečo in se nasmehnil piškotom in veliki škattli z marmelado. "Najedla se bova," ji je dejal.

"Ti si grozen. Saj nimam nobenega teka."

"Poglej, kakšnega imajo drugi. Tečejo kot za stavo!" Ugotovil je, da nemška patrolja strelja za strah iz daljave več kot tisoč metrov in da jim krogle ne morejo škoditi. Izza skale je kmalu ugotovil, od kod našiga Nemca; čeprav je vedel, da ne bo nič zadel, je nekajkrat ustrelil. Potem sta se z Ano lotila piškotov in marelične marmelade. Ko sta bila sita, je potočil škattlo po strmini, piškote pa sta vzela s seboj. Tedaj sta v gozdu zagledala dva, ki sta dezerirala.

"Poglej ju no! Ali smo za takšne tvegali brigado?" Vojka je popadla jeza in nameril je puško. Preden je pritisnil, mu jo je Ana premaknila.

"Pusti ju! Saj veš, kako je z njima. Morda imata otroke ali kdo ve kakšne drugačne težave, da ne moreta z nami." Jezno jo je pogledal in odložil puško. Pomislil je, da ima morda prav; saj ni treba, da bi se sami pobili med seboj, ko nas je tako malo.

Počasi sta lezla proti vrhu. Nanju ni padel niti en sam strel.

Na vrhu se je bataljon zbral in uredil kolono mobilizirancev. Ostala jim jih je komaj polovica. Vse drugo se je razteplo ali pobegnilo.

Na jugovzhodnem rebro so zaslišali pokanje mitraljezov. Odpravili so se po opremo, ki so jo bili pustili pri zasedi. Hodili so pol ure, ko jih je s skalnatega roba prikoval na tla močan strojnični ogenj. Takoj so doumeli, da jih Nemci čakajo tam, kjer so se bili spustili v dolino.

Vsi oboroženi so se spoprijeli s sovražnikom, mobiliziranci pa so se umaknili globlje v gozd. Še med bojem so naleteli na brigadno kolono, ki so jo vodili komandanti Stane, Karel in Orlov. Ko so mitraljezi stopili v borbo z

# Avstrijski protifašistični borci zagotavljajo koroškimi Slovincem solidarnost in podporo

Avstrijska zveza protifašističnih borcev in žrtlev fašizma (KZ-Verband) je imela pred nedavnim v Celovcu zasedanje, ki je po navadi na Dunaju, letos pa so ga priredili v Celovcu z namenom, da se udeleženci lahko sami prepričajo o dogodkih na Koroškem in izrazijo solidarnost s koroškimi Slovinci. Zveza protifašističnih borcev je obsodila protislovensko gonjo kot pojav novih oblik nacizma v Avstriji. Ta pojav ni omejen na eno samo stranko, somišljeniki se rekrutirajo iz svobodnjaške, ljudske in delno tudi iz socialistične stranke. Predsedstvo zveze je povabilo na zasedanje tudi goste iz vrst koroških

Slovencev z namenom, da bi številne izvenkoroške delegate seznanili s koroškim vprašanjem.

Na zasedanju so med drugim zahtevali prepoved Heimadienst in vanj včlanjenih nacionalističnih organizacij, kot to določa avstrijska državna pogodba. Za učinkovito nastopanje proti takšnim organizacijam bi bili potrebni izvedbeni zakoni v smislu državne pogodbe, vendar Avstrija še ni nobenega takšnega zakona sprejela. Nadalje je bila izrečena upravičena kritika, da v Avstriji veliko preveč razpravljajo o tem, kako bi bilo potrebno izpolniti določila državne pogodbe, ne pa o tem, kako bi manjšini dejansko zagotovili pravice, katere bi morala uživati tudi brez državne pogodbe. Žal Avstrija ne kaže nobene pripravljenosti in volje, da bi končno rešila koroško vprašanje.

Tudi o „vindišarjih“ je bilo govora in prišli so do zanimivega zaključka, da so ti ljudje analfabeti (sicer ne popolnoma po lastni krivdi) materinskega jezika. Prav tako pa so razpravljali tudi o dvoličnosti avstrijskih oblasti. Podpredsednik zveze dr. Luka Sienčnik je spomnil na dogodke leta 1946 v Celovcu, ko so slovenski izseljenci demonstrirali za pravno povračilo po nacistih ugrabljenega imetja.

Takrat je policija brutalno s pendreki in s pomočjo gasilcev razbila demonstracijo. Ko pa so pred nedavnim nacionalistični elementi obmetavali deželnega glavarja z gnjimi jajci in paradizniki ter zmerjali zveznega kanclerja z žaljivimi protizidovskimi psovkami, je policija stala mirno ob strani in ni posegla vmes, da bi preprečila nered, ki so jih organizirali koroški nacisti. Proti Slovincem in avstrijskim demokratom s pendreki, proti nemškimi nacionalistom in nacistom pa sploh ne — to je značilno za dvoličnost avstrijskih varnostnih organov.

Udeleženci zasedanja so se odločno izrekli proti delitvi manjšine v domovini „zveste“ in „sovražne“ avstrijske državljanke, prav tako pa so zavrnili zahtevo po ugotavljanju manjšine, ne le zato, ker je pod sedanjimi pogoji pritiska to neizvedljivo, temveč tudi zato, ker je nepotrebno. Ker gre za zakonite pravice lojalnih avstrijskih državljanov, njihovo število sploh ni pomembno. Krivdo za dogodke na Koroškem nosi 25-letna vladna politika, ki ni hotela pogledati resnici v oči in je tolerirala nemško nacionalistično nestrpnost in tako ustvarjala prolidemokratično razpoloženje, ki je doseglo v preteklih tednih svoj višek.

## Prireditev KKZ v Celovcu

V petek 8. decembra je Krščanska kulturna zveza v Mestnem gledališču v Celovcu priredila svojo letošnjo osrednjo prireditev. Tokrat je nastopila njena igralska skupina in pod režijo Petra Štuckra uprizorila Bevkovo dramo „Kaj“, ki obravnava problem odpadništva med Slovinci na Primorskem.

Ceprav so v igri nastopali igralci-amaterji, je treba priznati njihovo zavzetost, ki so jo vložili v študij te

Bevkove drame, v kateri zaradi snubljenja sina Angela v protislovenske vrste propade Gravnarjeva družina. Vrhunec doseže drama, ko sin Angelo spozna, da Gravnar ni njegov oče in zato brez vesti proda dom, vendar pri tem stara mati sama zažge domačijo in se z Angelom zaklene v hišo, kjer oba najdeta smrt.

Posebno razveseljivo je dejstvo, da je bila dvorana celovškega Mestnega gledališča razprodana, kar je za igralce brez dvoma veliko priznanje. Za številni obisk se je ob koncu predstave občinstvu zahvalil predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj in ob tem poudaril, da morajo koroški Slovinci tudi sami dokazati svojo kulturno ustvarjalnost, kar je prav v času protislovenske gonje tembolj potrebno. Ob koncu je predsednik KKZ še izrazil čestitke za življenjski jubilej ravnatelju slovenske gimnazije dr. Pavletu Zablantniku in Vinku Zaleletu.

Med številnimi častnimi gosti so bili tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej, deželni poslanec Hanzej Ogris, predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzej Weiss in drugi.

# „Koroška miselnost“

ne sme biti opravičilo za protislovensko gonjo

Članek o dr. Franzu Koschierju v Slovenskem vestniku z dne 21. 7. t. l. je res zadel v živo. Z njim se bavi Landsmannschaft kot organizacija v številki 9/1972 svojega istoimenskega glasila pod naslovom „In eigener Sache“, v posebnem odgovoru Slovenskemu vestniku pa utemeljuje predsednik Landsmannschaft dr. Koschier v številki 10/1972 landsmannschaftskega glasila epohalno geslo o koroškem „guantu“ kot „priznanje h koroštvu in koroškemu mišljenju“.

O tem „koroštvu“ in njegovem mišljenju je vsekakor treba še nekaj pripomniti. Najprej pa k septembrskim izvajanjem v Landsmannschaft. Slovenski vestnik ni trdil, da dela muzejski direktor dr. Koschier za Landsmannschaft v svojem službenem času. Ugotovil je le, da bi bil čas, da dr. Koschier funkciji direktorja muzeja in predsednika Landsmannschaft ne bi mešal med seboj. Kakor pa kažejo izvajanja „in eigener Sache“, leva še vedno ne ve (ali noče vedeti), kaj dela desna, kajti sicer se ne bi moglo zgoditi, da bi pojasnili „die landsmannschaftlichen Arbeiten werden vom Obmann in seiner Freizeit ausgeführt“ takoj sledil poziv, naj Slovenski vestnik posreduje deželnemu muzeju manjkajoče eksponate.

K temu tole: V nacistični dobi so rjavi oblastniki oropali in izpraznili slovenske knjižnice in arhive do zadnjega. Kam so vse te dragocene stvari prišle, ni znano, slovenskim knjižničarjem in arhivom jih niso vrnil! Kaj, če je eno ali drugo „zašlo“ tudi v deželni muzej ali deželni arhiv? Vrniti slovenskim knjižničarjem in arhivom njihovo v nacistični dobi zaplenjeno lastnino (ali pri tem pomagati) bi bila v takem primeru bvale vredna naloga tudi deželnega muzeja.

Koschierjeva izvajanja o „Kärntner Gesinnung“ in „Kärntnertum“ so časovno zares pravočasno izšla v oktobrski številki njegovega glasila. Pač pa je njegovo trditve „Wir haben keine Flugzettel, Schmieraktionen, Denkmalsprengung, Plakatschändung und hetzerische Publikationen als Beitrag zum 10. Oktober vorbereitet“ treba primerjati z dogodki in dejstvi. Tako z dejstvi pred jesenjo 1972 kot z dogodki letošnje jeseni! In primerjati je treba še z uvodnikom novembrske številke Landsmannschaft pod naslovom „Seid's denn alle deppat wordni“ v katerem se očita „mangelnde Einsicht“ vsem tistim, ki jim peščica dvojezičnih krajevnih napisov kot delna uresničitev tozadevnih določil državne pogodbe ni že vzrok in samoumevno opravičilo — kot piše Landsmannschaft. Ta „gola samopomoč“ nemško-nacionalne drhali, ki je očistila „nemško“ Koroško smešno skromnega števila dvojezičnih napisov, je bila izraz potenciranega terorja, pred katerim je bolj ali manj kapitulirala tudi oblast.

Če predsednik Landsmannschaft dr. Koschier trdi, da „oni“ niso trosili letakov, niso mazali, niso razstreljevali spomenikov, niso skrunili plakatov in niso škvali, potem so njegove trditve tako zmerodostojne, kot trditve tistih njegovih nekdanih somišljenikov, ki po zmagi nad nacifašizmom ničesar niso hoteli vedeti o grozotah tretjega rajha, ki niso vedeli za koncentracijska taborišča, za množične zločine rjavih kronikov itd. Iz katerih krogov (vsaj po svoji miselnosti) pa prihajajo zlikovci? Pa menda ne iz vrst Slovencev, torej neke vrste agenti provocateurs, kot si upa pisati zloglasna Kameradschaft v svoji decembrski številki?!

Dr. Koschier! Vzemite prilogo Slovenskega vestnika ob njegovi 25-letnici (od 14. 6. 1971); preberite jo. Potem boste vedeli, da so „neznani storilci“ že 8. 11. 1946 oskrunili partizanske grobove v št. Jakobu v Rožu; da so leta 1953 razstrelili spomenik 83 padlim partizanom v št. Rupertu pri Velikovcu; našli boste zabeleženih dolgo vrsto fizičnih napadov na koroške Slovence itd. Vse to se je dogajalo dolgo pred postavitvijo prvih dvojezičnih napisov na podlagi letošnjega tozadevnega zakona. Vse to se je dogajalo dolgo pred letošnjo jesenjo v tako idilični Koroški! In kaj se je dogajalo na Koroškem letos jeseni? Zakleti so vražniki pravic koroških Slovencev so trosili letos in sovražstvo proti Slovincem, mazali in podirali so napisne table, skušali so razstreliti električni daljnovid; za svoja protizakonita dejanja so uporabljali koroške barve in koroško himno; ogrožali in nesramno psovali so zveznega kanclerja in fizično napadli deželnega glavarja — vse to v posmeh tako hvalisani pravni ureditvi Avstrije in njeni parlamentarni demokraciji! Toda danes vsi zatrjujejo, da nimajo ničesar proti koroškimi Slovincem, ničesar proti dvojezičnim napisom, ničesar proti izvajanju določil državne pogodbe!

Kot direktor zgodovinske ustanove boste menda vedeli, dr. Koschier, da je nemški nacionalizem povsod doživel grozen poraz. Le na Koroškem naj bi pod geslom neke „koroške miselnosti“ je naprej zatiral slovensko manjšino in demokratično usmerjeno prebivalstvo ter brezobzirno v blato teptal pravičnost, zakonitost in demokracijo?

## Konec leta

V PLANINSKI KOČI

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje v nedeljo 31. decembra na silvestrovanje v planinski postojanki „Koči nad Arihovo pečjo“.

Silvestrovanje v planinski zimski samotni, daleč od vrveža v dolini, je nekaj posebnega. Na predvečer novega leta se bomo povesečili v prijetni domači planinski družbi, naslednjega dne pa bomo uživali čare zimske narave na Bleščeh pod Komnico.

Najugodnejši pristop h planinski koči je iz naselja Kopanje nad Ledincami. Silvestrovanja se bomo udeležili ob vsakem vremenu.

Ljubiteje zasneženih planin vabimo k številni udeležbi.

Odbor

## BORCI ZA SVOBODO PODPIRAJO KOROŠKE SLOVENCE

Ob letošnjih dogodkih na Koroškem so ostro protestirale in izrazile solidarnost s koroškimi Slovinci tudi razne organizacije protifašističnih borcev v Avstriji. Med drugimi je Dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora (Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes) na Dunaju poslal Zvezi koroških partizanov pismo, v katerem poudarja:

„Liebe Kameraden! Wir wollen Euch auf diesem Wege nochmals versichern, daß alle österreichischen Freiheitskämpfer Eure berechtigten Wünsche unterstützen. Wir verurteilen die deutschen nationalen Hetze sowie die Ausschreitungen gegen unsere Mitbürger der slowenischen Minderheit. Wir wissen, daß die Kärntner Slowenen gemeinsam mit den österreichischen Freiheitskämpfern für die Befreiung Österreichs und für die Wiederherstellung seiner Unabhängigkeit gekämpft haben und schwere Opfer bringen mußten. Wir werden uns stets dafür einsetzen, daß die Kärntner Slowenen völlig gleichberechtigt behandelt werden.“

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Nemci, je bilo njihovega napredovanja konec. Štab je sklenil, da se ne bodo borili. Nemce je zadrževala zaščitnica, brigadna kolona pa se je spuščala proti dolini Radovne. Hoteli so čimprej na Pokljuko. V požgani in razrušeni Andrejevi vasi, kjer je svoj čas letoval jugoslovanski dvor, so zvedeli od pastirjev, da v dolini še ni Nemcev.

Srečno, brez strela so prešli cesto in reko. Že visoko na pobočjih Pokljuke so zaslišali ropot avtomobilske kolone. Nemci so zamudili edinstveno priložnost, da bi obkolili brigado. Ukreпали so naivno in prepočasno. „Zakaj?“ se je spraševal Vojko. Prav dobro je vedel, da bi Nemci lahko v dveh urah zbornali okoli Mežaklje najmanj dva tisoč mož. Kako naj bi vedel, kaj se je ta večer zgodilo v Berlinu? Atentat na Hitlerja je zmedel nemške štabe...

4

Center okrožnega VOS je bil v gozdu, nedaleč nad partizansko vasico Podjeljem, ki so ji rekli tudi „bohinjaška Moskva“. Prebivalci, večidel mali gorski kmetje, gozdni delavci in vozniki, vsi od kraja divji lovci že več rodov nazaj, so z ženami in otroki vred tako vkup držali, da jih Nemci vsa leta vojne niso niti enkrat presenetili. Vasica, ležeča v strmih senožetih, je bila kot orlovo gnezdo. Pod njo se je razprostirala Bohinjaška kotlina z lesketajočim se jezerom, za njo pa mogočni gozdovi s križiščem polni v Triglavsko pogorje.

Blisk in Jelen sta spala v vasi, ker ni bilo nikogar, ki bi hotel kaj povedati o centrali VOS. Zjutraj ju je vzel s seboj kurir, ki je prihajal v vas po mleko. V taborišču sta našla Živana, ki je suh, bled in neprespan snel ob mizi in se pogovarjal s Tončkom. Na grobo tesani mizi je bil pisalni stroj in poleg njega zapiski o nočnih zaslišanjih.

Blisk in Jelen sta zvedela, da so v zadnjem času ujeli nekaj nevarnih rib. Dopoldne so Živanovi vosovci pripeljali nevarnega belogardiščenega organizatorja. Poveljstvo Ozne za Slovenijo jih je bilo obvestilo, da prihaja na njihovo območje duhovnik, ki pod plaščem dušnega pastirja organizira belo gardo in je nevaren nemški ovaduh. Res je prišel. Obiskoval je gorske vasi in maševal. Kadar je obiskal njihov teren in je maševal na Koprivniku, je maši vedno sledila hajka. Tako so vsi partizani izginili iz vasi. Tončkovi varnostniki so se preoblekli v civilne obleke in šli z vaškim fantom, obveščevalcem, z vozom na postajo in prestregli kalina v črni suknji. Blisk se je spomnil tega človeka. Iskal ga je že ljubljanski VOS.

Šli so ga pogledat. Ujetnik je bil zvezan, bled in prepaden. Cepel je v kotu in molil. Blisk ga je prepoznal. Pripadal je skupini, ki je ubila njegovega brata. Blisk mu je naštel nekaj zločinov, ki jih je ta skupina zagrešila prva leta osvobodilnega gibanja v mestu.

Duhovnik je mračno strmel vanj in dejal: „Nič ne tajim. Pripravljen sem umreti in ne bojim se vas. Kot se borite vi za svoj cilj, se mi borimo za svojega. Ali je greh boriti se za samostojno Slovenijo pod katoliškim vodstvom, če vi, komunisti, hočete sovjetljo?“

„Nič ne bomo politizirali. Kaj hočemo mi, vam ni povsem znano. O tem se bo odločilo ljudstvo. Vi pa z Nemci uničujete naš slovenski narod.“

„Nas vodi škof, ki mu je slovenski narod pri srcu, in je dovolj daljnoviden, da ve, kaj delamo. Komunizem v tem delu sveta ne bo zmagal. Izigrali vas bodo Angleži.“

„Vi ste se izgirali sami. Ljudje so se odvrnili od vas. Čemu delate za gestapo? Zakaj organizirate črno roko?“

Potem se ga je lotil Živan. Imel je podatke, da so izdajalci v zgodnji dolini pobijali ljudi, za katere Nemci niso imeli dokazov, da bi jih zaprli.

„Ali se spomnite dekleta, ki ste jo vzeli doma iz postelje, jo zverinoko mučili, zadavili in jo vrgli v reko?“

Živan, ki je že leto in pol lovil tega nevarnega organizatorja črne roke, mu je naštel nekaj zločinov te podtalne organizacije, ki jo je vodil gestapo. Pod težo dokazov je duhovnik obmolnil. Potem so obiskali še deklo, ki so jo bili aretirali v zvezi z njim. Tri mesece so proučevali skrivnostne umore črne roke in grozilna pisma, ki so jih zavedni kmetje prejemale po pošti. Na njih je pisalo: „Če ne prenehaš z OF, te čaka smrt.“

Na mizi v baraki je videl Blisk cel šop tiskanih črnih rok, ki so jih bili zaplenili pri dekletu po golem naključju. Otroci partizanskega sodelavca je staknil doma grozilno črno roko in jo odnesel na vas. Gruča paglavcev je zvedavo ogledovala grozljivo roko z razkrečenimi prsti, ko je develtefna deklica vzkliknila:

„Moja sestra jih ima doma za ogledalom cel šop.“

Otroci so povedali naprej. Živan je naglo ukrepal, poiskal „črne roke“ in deklo. In tako je prišel prav do izvora ubijalskih niti, ki so se vleklo od vrhov ljubljanskega klera mimo blejske centrale gestapa na teren.

Dekle je bilo iz mehkejšega testa kot fanatični organizator. Delala je s terenci in se poskušala po navodilu svojih šefov povezati z VOS. Vsa skrušena jim je povedala vse, kar je vedela, od navodil do načrtov, katere ljudi bi morali pospraviti v Bohinjskem kotu.

Tončka in Živana je zajetje Obada tako zanimalo, da so se takoj napolili z močnim spremstvom h kurirjem. Domenili so se, da ga bodo zaslišali na mestu zločina; na grobovih padlega bataljona.

Obada so dobili pri kurirjih, tam, kjer sta ga bila pustila Jelen in Blisk. Fantov je bilo malo in morali so vzdrževati zvezo. Nihče ni hotel posebej stražiti pastirja, ob-

Bližajo se božični in novoletni prazniki, čas, v katerem je uprašanje obdarovanja najbolj pereče. Ne sprašujte: „Kaj naj darujem?“, ker ne boste našli recepta, ki bi veljal za vse male in velike, mladostne in konservativne, skromne in požrešne želje. Vendar pa bodite trdno prepričani, da bo ženski spol resnično vesel darila le takrat, ko bo to vsaj malce potratno. Zato le kupite transistor, sesalec za prah ali električni mešalec, vendar takšne praktično, vsem dobrodošlo darilo ne položite pod božično drevesce. Kajti transistor si pravzaprav vi sami že dolgo želite, sesalec za prah je preveč prozaično darilo, ki bi gospodinjo kar takoj spomnilo na njene gospodinjske dolžnosti in električni mešalec pravzaprav morate enkrat kupiti, ker je skoraj nujen pri priprav-

## Nikar ne sprašujte: „Kaj naj darujem?“

ljanju dojenčkove prehrane in si tudi vi sami radi pripravite sadni ali alkoholni koktajl. Če ste velikodušni, torej kupite kakršno koli praktično darilo, vendar kupite po družinskem posvetu in ga smatrate kot darilo za vas vse. Osebnost pa darujte drugače.

Če ste prav mladi in želite s prihranki razveseliti tisto, ki vam je najbolj pri srcu, pomislite na tople volnene nogavice, za katere nasujete nekaj čokoladnih bonbonov. Takšno darilo naj spremlja komentar: „Zato, da ti bo še topleje na najinih dolgih sprehodih.“ Če hočete pokoketirati z mislijo na bližnjo poroko, potem darujte kakšen lep okrasni predmet; recimo svečnik, lepo reprodukcijo, gladko kristalno vazo, vajino priljubljeno ploščo itd. Kljub temu, da vse vaše prve misli veljajo „njej“, pa ne pozabite na svojo mater in sestrico. Mami lahko darujete kave, ki jo ima tako rada in sestrici cvetlični lonček, ki bo spadal v njeno zbirko. Če darujete svoji ženi, se že kar v začetku odločite za izpolnitev njene muhabe želje: večerna torbica, dražji parfem, plašč, največja bonboniera, kar jih je, svilena ruta in rokavice v vsaj približni isti barvi, usnjeni škorenjci... in seveda še kaj, kar veste, da si vaša žena želi in si ne kupi, ker je skromna in varčna, ali pa ker se vam tisto, prav tisto, zdi tako neumno.

Če darujete svoji materi: vedite, da se to darilo lahko od ženinca ali dekletovega močno razlikuje. Materi naj velja darilo, s katero jo sin želi „pomehkužiti“, malce razvajati. Zato materi le kupi zavojček kave (ki je niti ne bi smela piti — zaradi pritiska). Materi kupi tople, s krznom podložene copate, kupi ji drago kremo („Da boš videti še mlajša, kot si že“), podobrika se ji s kolekcijo čokolad, če je sladkosnedna, in ji kupi ljubkega mladega psička ali mucko, če ima živali rada in stanuje tako sama.

Sicer pa ne izprašujte: „Kaj naj darujem?“ Uganite njene želje in kako boste to storili veste! Pomislite vsaj enkrat na leto, kdo je, kakšna je. Ko jo spoznate, z vsemi njenimi navadami, z vsemi njenimi dobrimi in slabimi lastnostmi, ji darujte. Vsaj enkrat na leto, vsaj pod božično drevesce ali pa za novo leto.

## Kaj pravi medicina o prebavljivosti

Do nedavnega so veljale za lahko prebavljive tiste jedi, ki jih je telo kmalu vsrkalo, kot težko prebavljive pa jedi, ki so se dalj časa zadržale v želodcu in črevesju.

V želodcu ostanejo — 1 do 2 uri: voda, kava, čaj, kakav, alkohol, mehko kuhana jajca, surovo mleko, sladka kava z mlekom. — 2 do 3 ure: kuhano mleko, surova in trdo kuhana jajca, sladkor, bonboni, krompir, beli kruh, ribe, karlijola, sladoled. — 2 do 4 ure: enoten kruh, riž, zelenjava, krompirjeva solata, kumarična solata, sadje, surovo in kuhano meso, telečja pečenka, orehi. — 4 do 5 ur: stročnice, pečenka (svinjska, goveja), bravina, perutnina, olje, prekajene ribe, slaniki. — 8 ur: sardine v olju.

Pred kratkim pa so dognali, da je enostransko, če presojamo prebavljivost le po tem, koliko časa leži jed v želodcu. Upoštevati moramo tudi dogajanje v črevesju. V črevesju lahko pride do povečanega zelo živahnega vrenja koncentriranih ogljikovih hidratov (sladkor, močnate jedi, bel kruh). Zaprtje pa še pospešuje te procese, pri katerih se tvori mnogo plinov.

Prebavljivost in izraba hrane sta odvisni od mehanske predelave. Razen tega, da hrano razrežemo, seseklamo itd., jo moramo tudi dobro zgristi (zobovje mora biti seveda v redu). To je tem bolj važno, ker se hrana v prebavni cevi samo še kemično razkrajuje. Dobro zgrizena hrana je že na pol prebavljena. Pri plitkih so razmere drugačne; ti imajo izredno razvito želodčno mišičje v želodcu samem pa kamenčki pomagajo drobiti hrano.

Seveda pa vloge zob spet ne smemo precenjevati. Celičnih mrenic iz celuloze zobje prav nič ne prizadenejo. Pri kuhanju se te celice deloma ločijo druga od druge. Celične mrenice pa se nekoliko omehčajo. Tudi prebavni sokovi jih nekoliko omehčajo, tako da lahko fermenti vdoro v omehčano celico. Tu razkrojijo hranilne snovi, ki potem zapuste celice.

Pri prebavljanju rastlinske hrane morajo torej fermenti predrti celično mrenico. Pri tem ni nobene razlike med kuhano in surovo hrano. Prebavljivost sadja in zelenjave se vedno ravna le po tem, kako močne so bile celične mrenice v surovem stanju. Najlažje prebavljivi in najbolj priporočljivi za želodčne bolnike so sadni sokovi, ki ne vsebujejo nobene celuloze.

## Juha in otroci

Topla tekoča hrana, kot je juha ali čorba, ugodno vpliva na otroški organizem. Juha pospešuje delo prebavnih organov, pospešuje tek in omogoča dobre pogoje za racionalno izkoriščanje zaužite hrane. Ker pa vsebuje juha kot vsaka druga tekoča hrana mnogo vode, je njena vrednost odvisna od priprave in kakovosti snovi v njej. Čeprav vsebuje mnogo vode, je lahko juha zelo zdrava in močna hrana za otroke. Tekoča in voluminozna hrana širi otroški želodec in črevesje in pripomore k njihovemu razvoju.

Vse vrste juh pa niso enako primerne za prehrano otrok različnih starosti. Juha s prežganjem, močno začinjena ali močna mesna juha je za dojenčka lahko zelo škodljiva.

Za dojenčke običajno pripravljamo lahke juhe iz prekuhanega in precejnega ječmena ali riževe vode brez dodatkov razen minimalne količine soli. Poleg riževe vode je tudi riževa juha dobra hrana za dojenčke.

Za otroke do dveh let lahko pripravimo govejo, telečjo ali kokošjo juho ali pa čorbo z mesom in zelenjavo. V juho zakuhamo rezance, nastrgamo kašo, zdrobove žličnike, jetrne cmoke, riž ali prepečen kruh. Zelenjavne juhe pripravljamo predvsem iz korenja, krompirja, zelja, stročnic, špinaca in mešanice mlade zelenjave.

Juhe, pripravljene iz sveže zelenjave, imajo veliko prednost pred konzerviranimi. Te dajmo otrokom le, kadar nimamo sveže zelenjave. Juhe za otroka razen tistih za dojenčke morajo biti kalorične („močne“) vsebovati mora-

jo tudi določene biološke sestavine (živalske beljakovine — meso, jajca, vitamine in mineralne soli).

Za prehrano večjih otrok so najprimernejše goveje juhe iz dobro prekuhanega, vendar ne preveč mastnega govejega mesa. Tem juham dodamo razne dodatke, ki jim zvečajo kalorično vrednost. Če v juho zakuhate še rezance ali kakšno drugo testenino, zdrob, riž ali cmoke, bo prav posebno dobra za otroke. Beljakovine boste dodali s sesekljanim govejim mesom ali stepenim jajcem, masčobo pa bodo dale prekuhanke kosti in meso. Korenje je potrebno zaradi vitaminov (predvsem karotina). Če otrok korenja nima rad, ga pasirajte in takšnega dodajte juhi.

Kokošje juhe za otroke pripravljamo z mnogo zelenjave, ker imajo relativno veliko kalorično in biološko vrednost. Preden tako juho serviramo, ji dodamo malo limoninega soka. Nič manjše vrednosti nimajo telečje juhe, ki jim prav tako dodajamo korenje in majhne koščke krompirja.

Dobre enolončnice za otroke pripravimo z dovolj mesa in zelenjave, a naj ne bodo pre-goste. Majhnim otrokom skuhamo juho iz pretlačene zelenjave in mesa — predvsem telečje-ga ali perutninske. Predšolskim in šolskim otrokom pripravimo juhe iz govejega ali ovčjega mesa, iz drobovine, predvsem iz jeter, in z dovolj zelenjave. Za večje otroke so primerne tudi juhe iz pretlačene graha, fižola, krompirja in paradižnikova juha s testeninami in rižem.

## Drobni nasveti

■ Krompir, ki se je začel smoditi, ker je izhlapela vsa voda, odcedimo, odstranimo zažgane kose, pustimo lonec in pokrovko kakih 10 minut v mrzli vodi, nato krompir spet stresemo v lonec in ga do konca skuhamo. Zažganih koščkov na dnu lonca ne smemo odstranjevati z nožem ali kakim drugim ostrim predmetom. Lonec napolnimo z vodo, dodamo kako sredstvo za pomivanje posode in pustimo, da voda v loncu zavre. Prižgana masa se tako sama odlučši.

■ Prismojeno mleko izgubi precej duha, če ga potem, ko ga prelijemo v drug lonec, pokrijemo z vlažno krpo. Če pa je bil duh le prehud in ga ne moremo odstraniti, mleko lahko koristno uporabimo za kako čokoladno jed.

## POSKUSITE!

### GOBICE

15 dkg olupljenih, zribanih mandeljnov ali orehov zmešamo s 15 dkg sladkorja v prahu in enim beljakom. Narežemo enakomerno koščke v velikosti debelega lešnika. Polovico jih oblikujemo kot kocen pri gobi ter jih postavimo na pekač. Iz druge polovice napravimo kroglice in vanje vtisnemo luknjico s prstom ter povežemo na pecelj. Sušimo jih na zraku v kuhinji, kar traja nekaj dni. Za glazuro skuhamo dve rebri čokolade s tremi žlicami vode. Ko so gobice suhe, pomakamo glavice v to maso in tako dobimo ljubke jurčke, ki jih ponovno sušimo.

### OREHOVO PECIVO

34 dkg moke, 28 dkg masla ali 20 dkg masti, 3 dkg zmelitih orehov, 20 dkg sladkorja, cimet, vanilin sladkor, 1 jajce. Napravi testo, debelo razvaljaj, zreži poljubne oblike in spoci v precej vroči pečici.

### BRESKVE

1/8 olja, 1/8 mleka, 1/8 sladkorja v prahu, 1 celo jajce, 2 rumenjaka, 3 žlice moke in pečilni prašek. Vse to zmešamo in pustimo počivati tri ure. Nato dodamo 1 liter moka, zgnemo testo in oblikujemo iz njega enakomerno, za oreh veliko kroglice ter spečemo. Pečene previdno izdoblamo in napolnimo z naslednjim nadevom: zmešaj ostanke izdobljenih kroglic, nekaj zmelitih orehov, malo kakaa, ruma in mleka. Po dve kroglici stisnemo in povajjamo v malinovo ali kristalno sladkorju. Breskve bodo bolj naravne, če povajjamo polovico v malinovo, drugo polovico pa v kavi.

### VDOVINI POLJUBI

5 beljakov stepamo nad posodo vroče vode, sneg mora biti zelo trd. Nato hitro primečamo 28 dkg presejanega sladkorja, 20 dkg zmelitih orehov in 5 dkg rozin. Na pekač, ki smo ga pomazale z voskom, polagamo kupčke, ki naj se v mlačni pečici bolj osušijo kot spečejo. Najbolje je, da pustimo v topli pečici še noč.

### DOBER JAJČNI KONJAK

42 dkg sladkorja mešamo z 10 rumenjaki, pol ure, da dobro naraste. Počasi prilivamo 1 liter kuhanega, toda mrzlega mleka in mešamo naprej. Pridemo 25 dkg finega špirta ali kakšno drugo dobro žganje. Pokrijemo in pustimo stati toliko časa, da se pene izgubijo, nato napolnimo steklenice. Dodamo košček vanilija. Mešati moramo v porcelanasti skledi.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

enem pa so čutili težko odgovornost, da jim ne bi ušel. Zato so mu zvezali roke, ga posadili v kot in ga z dvema velikima žebljema skozi ušesa pribili na leseno steno. Po vratu mu je curljala kri, posinjel je v obraz. Bil je zlomljen.

„Fantje, niste napravili prav. Takoj izpulite žeblje,“ se je razhudil nad kurirji Živan.

Jelen pa je pripomnil:

„To ni nič, kar so napravili z njim. Kaj smo pa mi pretrpeli v hotelu? Meni ga dajte!“

Čez eno uro so prispeli na poljano, kjer je bil pobit bataljon. Obad je odgovarjal na vprašanja, in prepričani so bili, da govori resnico. Čeprav je bil videti bestab, je slutil, da si bo z opisovanjem podrobnosti prislužil nagel in mil konec. Pokazal je, kod je pripeljal Nemce, kje so mučili ujete ranjence in kje je streljal ranjene okoli pogo-rišča. Zaprepadeni so ga poslušali. Med Tončkovimi vosovci so bili fantje, ki so tu izgubili brate in sorodnike. Enemu izmed bohinjskih voditeljev Vosa pa je Obad prav na tem mestu ustrelil brata.

„Se potem sem večkrat prišel na Bled, v Park hotel k šefu,“ je pripovedoval Obad. „Vedno sem dobil škatlico cigarete, denar za vlak in nova navodila, kako naj opazujem. Potem sem spomladi staknil zasilonico bolnico nedaleč v gozdu za vasjo. Za to vest so mi dali sto mark, za hotel pa dvesto mark. V bolnici je policija pobila ranjence, dva od spremstva pa sta jim ušla.“ To jim je povedal tako ravnodušno, kot bi pravil, kako je pasel krave, koliko je dobil za to in katere so mu nagajale.

Ko so se nahodili po prizorišču boja, so sedli na kup hlodov in vzeli Obada v sredo. Opoldansko sonce je pripekalo, okoli njih so brenčali roji muh, ki so se pasle po okrvavljenem pastirjevem obrazu. Le-ta je kar naprej zma-jeval z glavo kakor govedo, ki so mu odbili roge.

„Kdo ti je še pomagal?“ ga je vprašal Tonček.

Obad je ne glede na posledice povedal, da so izdajali vsi njegovi najožji sorodniki. Ljudje jih niso marali, pa so se jim hoteli tako maščevati.

Blisk ga je povprašal o Gabru.

„Poznam ga,“ je odvrnil. „Vsi smo se ga bali. Strog je in vpliven.“ Potem je dejal, da se ga je ogibal tako kot vosovcev.

Toda bunkerja partijskega komiteja mu niso ukazali iskati.

Vrstile so se ure navzkrižnega zasliševanja. Obad je odgovarjal na vsa vprašanja s topo vdanostjo. Povedal jim je vse, česar se je spominjal. Včasih je stvari ponavljal. Bil je hudo zdelan in otisk grobišča ga je bolj prizadel, kot so si mislili. Od žeje in lakote je bil oslavljen, z oteklim jezikom si je oblizoval razbite in otekle ustnice.

Vrnili so se v Podjelje. Obada so zvezanega zaprli v spodnji del stanu in ga zastražili.

Medtem so poslali patroljo aretirat izdajalsko Obadovo družino. Njena usoda je bila zapečatenata.

Obadov se je opotekel po mračnem prostoru, ki je imel samo lino, zadelano s kamenjem. Zatohtli zrak mu je težko legel na pljuča. Padel je v kot na tla in tiho ječal. Preden so ga bili zaprli, je padel prednje na kolena in prosil vode. Obljubili so, da jo bo dobil, ko spet pridejo, če bo vse povedal. Pa kaj, ko ni imel kaj več povedati... Zadnji dve leti je preživel v strahu. Delal bi bil za listega, katerega bi se bolj bal. Zanj je obstajal svet močnih, ki vladajo in ukazujejo, in slabih, ki morajo izvrševati, kar naročujejo močni. Nenadoma pa se je njegova predstava o moči postavila na glavo. Po tistem večeru, ko je videl goreti v plamenih hotela žive ljudi, ga je večkrat tlačila mora. Prikazovali so se mu v spanju in ga preganjali. Hotel je napraviti križ čez svoje počelje, čeprav ga je oče večkrat spodbujal, naj le pogleda za goščarji, češ da tako najlaže

pride do mark. Ko je zavoljo strahu, da ga ne bi odkrili, za nekaj časa opustil voglarjenje za partizani, so ga poklicali v Park hotel. Tam ga je eden izmed šefovih pomočnikov ozmerjal z lenuhom in ga pretepel z bikovko, da je do večera ležal v kotu, ne da bi kaj zaužil. Zagrozili so mu, da bodo sporočili diviziji, kako je izdal bataljon, in da ga bodo partizani pekli na ognju. Ta grožnja z ognjem ga je navdala s temno bojznostjo, ki ga je priganjala, da je že in še lazil po hostah, dokler ni staknil bolnice. Od takrat ni imel sreče, dokler ni prišla brigada.

Vse ga je bolelo. Toda ni se bal udarcev, saj je bil zrastlel s tepežem. Po njem so udrihali že doma vsi od kraja, ker je bil trmast in jezikov. Tepli so ga Nemci — kako da ga ne bi partizani! Ni se bal palice. Samo pred ognjem se je tresel.

Že tretji dan je bil brez vode in žejalo ga je čedalje bolj. Usta je imel polna grenkobe, suha in slana kot mrtva zemlja. Od goltanca do želodca pa se mu je razlezal občutek žarečega razpadanja. Kaj bo storil, če ga bodo položili na žerjavico? Kako pošastne so bile maske spačenih in zoglenelih... Če so začeli z žejo, bodo končali z ognjem. Preostanek njegovega življenja se mu je zdel tako odveč kot vezi na rokah, surovo kamenje, s katerim je bil obdan, in tramovi nad gurovo. Oče je včasih rekel: „Naš je pogumen, ker je nor.“ Zdaj je spoznal, da je bil nor, ker je bil pogumen. Če bi se zanimal samo za živino, se mu to nikoli ne bi pripetilo. Kljubuje jim lahko samo, če ga najdejo mrtvega. Z vsjo silo svoje volje je spravil pokonci boleče telo. Strop je bil tako nizek, da se je z glavo zadel v bruna. Sklonil se je in se opotekel proti kameniti steni ter otipal ostrine grobega kamenja. Vrnil se je nazaj, prav do konca stanu. Sklonil je glavo kot bik, ki gre v spopad, in se zaletel z vsjo močjo. Votel tresk... počila je lobanja.

[Dalje v prihodnji številki]

# SO POHODILI SAMO TABLE?

Ne bo miru na Koroškem, dokler ne bo tam samo en narod in en jezik, nemški seveda, so zapisali, ko so bučno slavili plebiscit izpred 50 let. Kot že tolikokrat — pravzaprav smo Slovenci res pozabljivi — smo skoraj pozabili na te zlovesče besede, pa so kmalu pokazali gospodje in burši od Heimatdienst, da so mislili resno. Ne, to pa že ne, so si rekli, da bi povsem, kar so storili za to, da bi Koroška bila nemška in samo nemška, zdaj naenkrat svetu pokazali, da v nekaj zakotnih vaseh na Koroškem še živijo Slovenci, ti prokleti „čuši“, komunisti, Balkanci, barabe. Ne, so si rekli, to pa že ne! Saj se menda ni zastoj že pod staro monarhijo ponemčevalo v šoli in izven nje, ni se zastoj že takrat kupovalo slovensko zemljo in naseljevalo nemške koloniste. Mar sta se zaman trudila Schulverein in Südmarka in drugi? In, je bilo zaman nasilje med Slovenci pred, med in po plebiscitu, pa lažne obljube in prevare? Mar je bila zaman zmaga na plebiscitu, podkrepjena z neumnostjo gospodov v Ljubljani, pa vse tisto izganjanje in ponemčevanje do Hitlerja, pa požiganje, streljanje, sekanje glav, izseljevanje, pod njim? Ne, so rekli, ne bo nas dražilo in vznemirjalo 205 dvojezičnih topografskih napisov, ko pa smo že bili prepričani, da smo Slovence na Koroškem pokopali, do konca ustražovali in svetu že tako rekoč dopovedali, da jih ni več. In zavihali so rokave, staknili glave, se ponoči zbrali, ga za korajžo na zob dali in so polomili, pohodili tiste proklete table s slovenskimi imeni... So polomili in pohodili le tiste table ali še kaj?

## NAJ NE BODO PRESENEČENI. ČE JIH IMENUJEMO NACISTI

Opravili so dobro, organizirano in dosledno kot vedno. Ne, niso vsi nemško govoreči Koroški nacisti. Ne trdimo niti, da so vsi v Heimatdienstu nacisti. A to, kar so storili in tisto, za kar so storili, je isto, kot so storili nacisti in za iste cilje gre! Naj torej ne bodo presenečeni, če jih bomo s tem imenom imenovali in ne le imenovali! Kajti čeprav smo Slovenci pozabljivi, le nismo pozabili, kdo je na Stajerskem, v Mariboru, leta 1941 kričal „Machen sie mir dieses Land wieder deutsch“ (naredite mi to deželo spet nemško), da o Koroški sploh ne govorimo. Celotno to nismo pozabili, kaj vse se je dogajalo tudi v Avstriji, tudi na Koroškem, pred tem, deset in več let, predno je tisti kričal z brčicami uspel priti rjoveti v Maribor. Spominjamo se, kako se je začelo, kdo je vse pomagal, pa četudi le s toleranco in, kaj je iz tega provincialnega, velikonemškega, zagrizenega nacionalizma zraslo. Nek velik Nemec je namreč tudi zapisal „Was einmal möglich, kann wieder möglich werden“ (kar je bilo enkrat mogoče, je znova mogoče), mislil pa je prav na to, kako se je nek provincialni nacionalizem, prihajajoč prav iz obmejnih nemških dežel razbohoril v najstrahotnejši zločin v zgodovini človeštva.

## DVAKRAT SMO OSTALI PRAZNIH ROK

Gospodje v Heimatdienstu so izkušeni. Njihovi predniki med plebiscitom so znali obljubiti marsikaj, tudi ustražovati so znali, če je bilo treba. Potomci so še večji mojstri. Štiri velike sile, državno pogodbo, koroške Slovence, Jugoslavijo, napredne sile v Avstriji, kaj več koga še vse niso izigrali ali pa skušajo izigrati. Člen 7 državne pogodbe je jasen. Sprejet je bil v državno pogodbo zato, da bi se z avtoriteto mednarodne skupnosti zagotovilo spoštovanje pravic Slovencev na Koroškem in Hrvaški na Gradiškanskem. Pa je položaj danes slabši kot pred tem, to priznavajo tudi avstrijski strokovnjaki. Na primer znani T. Veiter. Marsikaj so gospodje v Heimatdienstu izmudrovali. Najprej so okrnili dvojezično šolstvo na Koroškem, češ, da naj bodo le tisti otroci, katerih starši to posebej hočejo, deležni tudi slovenskega pouka. Seveda so celo mnoge trdne slovenske očete znali ustražovati in to niti težko ni bilo, glede na izkušnje v preteklosti, pa glede na ekonomski in siceršnji položaj Slovencev na Koroškem. Z omahljivci ni bilo težav, zlasti ne potem, ko so izumili vindišarstvo, potem ko so koroški Slovenci dvakrat, 1918 in 1945 ostali praznih rok. In potem, ko je še tudi danes, da, po teh polomljenih napisnih tablah je to še posebej jasno, tako hudučevno težko biti Slovenec na Koroškem! Kaj zato, če se eden glavnih avstrijskih strokovnjakov za manjšine nič ne pomišlja, ko trdi, da so vindišarji Slovenci in nič drugega. Ali če nemški teoretik, G. Decker, trdi, da ni bistvene naravne asimilacije pri avtohtonih manjšinah, če je zagotovljena temeljna enako-

pravnost. Slovencev na Koroškem pa je pred 60 leti bilo precej čez 100.000 pred dobrim desetletjem so jih našteali le še par 10.000, danes jih je le še...?

Saj res, bodo rekli v Heimatdienstu, in še kje v Avstriji, in na Koroškem, treba bo ugotoviti, če jih je sploh še kaj, saj se menda nismo trudili zastoj! Treba bo posebej ugotoviti Slovence! Ker ta štetja prebivalstva, kakor so jih gospodje že „sfzirirali“ in „skombinirali“, jih le še nekaj pokažejo, teh Slovencev. In, kaj se nas to tiče, če ni besedice o kakšni potrebi po predhodnem ugotavljanju manjšine v državni pogodbi, menijo gospodje v Heimatdienstu. Kaj se nas to tiče, če so Rusi, pa Francozi, Angličani in celo Amerikanci vedeli, da nekje na Koroškem so Slovenci. Mi ne vemo in pika. Naj se pokažejo, barabe slovenske!

## SLOVENSKI JEZIK PRED SODIŠČI

Gospodje v Heimatdienstu so izkušeni. Pa tudi izven njega so izkušeni. Člen 7 državne pogodbe bomo mi v Avstriji, mi, ki smo demokratični, radi izpolnili, so rekli izkušeni gospodje. A kje so ti Slovenci, le kje so? Nekje že morajo biti. Dobro je, da jih vidimo, naj se pokažejo, da bomo vedeli, kdo in kje so. Ne, so tudi rekli, to pa že ne, da bi bilo še kaj Slovencev v celih 205, v glavnem zakotnih vaseh. Ali se boste pokazali, da vas bomo prešteli, ali pa vas ni! In so tiste table podrli. In je slovenski uradni jezik pred sodišči le v treh sodnih okrajih. In se dogaja še marsikaj. Ne, kje neki, gospodje v Heimatdienstu so demokratični patrioti. Nič nimajo zoper slovenske šole, kje neki, treba je le, da se starši odločijo (naj se le, če se upajo!). Nič nimamo zoper slovensko pred sodišči ali zoper dvojezične topografske napise, pravijo gospodje pri Heimatdienstu. Treba je le, da se vidi, kje so Slovenci (naj se le, če se upajo, pokažejo!) Da pa ne bo nobene utvare, kako resno mislijo gospodje, so napise razbili, Slovence opsovali

Nach den ersten Demontagen von zweisprachigen Ortstafeln u. Wegweisern hat der BKS (Bund Kärntner Studenten je organizacija koroških študentov na Dunaju, kakor imajo slovenski študenti svoj Klub slovenskih študentov na Dunaju — op. ured.) am 9. Oktober in einer Presseaussendung zu diesen Vorfällen Stellung genommen. Die Erklärung wurde im ORF-Mittagsjournal, in der Kleinen Zeitung, der Volkszeitung, der Volksstimme und der Arbeiterzeitung auszugsweise zitiert. Nachfolgend der ungekürzte Text der Aussendung:

Die Vorfälle in Südkärnten nach Anbringen der ersten zweisprachigen Aufschriften haben das bestürzende Ausmaß deutschnationaler Ressentiments in Kärnten deutlich gemacht. Gerade der 52. Jahrestag der Kärntner Volksabstimmung am 10. Oktober läßt einen weiteren Höhepunkt der Ausschreitungen befürchten.

Der Bund Kärntner Studenten nimmt diese angespannte Situation zum Anlaß, sich schärfstens gegen alle derartigen Aktionen zu wenden, und mit allem Nachdruck die verfassungsmäßig garantierten Rechte der slovenischen Volksgruppe in Erinnerung zu rufen.

Die zuständigen Stellen werden dringend aufgefordert, die Vorfälle genauestens aufzuklären und mit aller Schärfe gegen die Verantwortlichen vorzugehen.

Weiters sollte nach den Ausschreitungen der letzten Zeit, die nicht zuletzt auf die jahrelangen Hetzkampagnen von Organisationen wie Kärntner Heimatdienst, Kärntner Landsmannschaft und Abwehrkämpferbund zurückzuführen sind, jede Unter-

stützung dieser und gleichgesinnter Organisationen aus öffentlichen Mitteln sofort eingestellt werden. Appelle an den guten Willen haben offensichtlich nichts genützt und werden sicher nichts mehr nützen.

Der Bund Kärntner Studenten versichert allen sozialistischen Politikern, die für die Rechte der slovenischen Minderheit eintreten, seine Solidarität und wendet sich entschieden gegen die reaktionäre Berichterstattung der konservativen Massenmedien,

## Die Stellungnahmen des BKS zum „Ortstafelkrieg“ in Kärnten

insbesondere der Klagenfurter „Volkszeitung“.

Der Bund Kärntner Studenten hofft, daß es gelingen wird, die Rechte der slovenischen Volksgruppe endlich voll zu realisieren und wird alles in seiner Kraft Stehende dazu beitragen.

Es zeigte sich in den folgenden Tagen, daß die Exekutive offensichtlich nicht gewillt war, gegen die Ortstafelstürmer vorzugehen. Zweifellos ist der Einsatz von Schlagstöcken kein probates Mittel (obwohl gegenüber linken Demonstranten bedenkenlos eingesetzt), doch war die geradezu wohlwollende Duldung zweifellos entscheidend für die weitere Ausbreitung des Ortstafelsturmes. Das Präsidium des BKS beschloß daher, durch eine Anzeige bei der Staatsanwaltschaft in Klagenfurt auf diese zweifelhafte Rechtspraxis aufmerksam zu machen. Die Anzei-

ge richtete sich gegen unbekannte Täter (laut Pressemeldungen waren ja die Beteiligten notiert worden, also der Polizei bekannt) und enthielt folgende Punkte:

1) Diebstahl (von Ortstafeln und Wegweisern) § 172 StG. oder Entwendung § 467 StG.

2) Boshafte Beschädigung fremden Eigentums (Ortstafeln und Wegweiser) § 85 a StG.

3) Aufruhr § 73 StG.

4) Herabwürdigung der Verfügungen der Behörden, Aufwie-

gelung gegen Staats- und Gemeindebehörden § 300 StG., eventuell § 65 StG.

5) Aufreizung zu Feindseligkeiten gegen Nationalitäten (Slovenische Minderheit) § 302 StG.

In einer Presseaussendung wurde das Ziel dieser Anzeige erläutert:

Bereits in seiner ersten Stellungnahme zu den Ereignissen in Südkärnten hat der Bund Kärntner Studenten alle zuständigen Stellen dringend aufgefordert, die Vorfälle genauestens aufzuklären und mit aller Schärfe gegen die Verantwortlichen vorzugehen. Obwohl immer wieder betont wurde, die Beteiligten würden identifiziert, Autonummern würden notiert, ist bis jetzt keine Anzeige erfolgt. Diese verordnete Ohnmacht der Behörden gegen die deutschnationalen Chauvinisten und ihre Helfer stellt einen empörenden Höhe-

## Resna beseda rojakom

Svojo jezico ste ohladili, demolirali in premazali: pobušnjete se nad napisi v dveh jezikih.

Bodite temeljiti in nikar naj vam napisi ne bodo dovolji!

Za mazače je zdaj obilo dela in tudi za monterje.

Pojdite z odprtimi očmi skozi mesto! Vas ulični izveski in imena na njih nič ne motijo, Kowatsch, Swetina, Samonig in Zagar?

Še marsikaj je mogoče premazati: še zmerom pride na tri Meierje po en Rabitsch, stanuje poleg vas Drekonja in Delic, Doujak, Dobernig in Dabrownig.

Ali nista Glawar in Godec bruni v vašem očesu, ali niso to imena Milonig, Mikula Mitschitz...?

Išcite sami naprej! — V ta hvalevreden namen vam je moj telefonski imenik z veseljem na voljo.

Pojdite z odprtimi očmi skozi mesto! Se ne bojite slovenskega nagovora na ulicah in trgih?

Ali niso vaša imena pretveza za kasnejšo spremembo državne meje? Bodite brez skrbi! Nikakršno razsodišče vam ne odreka Jessernigove in Jergitschove ulice, nihče v prihodnje ne bo odpeljal domov Koschata in Pernharta.

Vam niso Seitschniga doslej pustili pri miru?

Ali je Paulitscha kdaj terjala zase druga oblast?

Za imena gre. — Ali ne živite že dolgo z imeni?

Vam ne zvenijo Waidisch in Damschach, Globasnitz in Glantschach prav tako domače kakor Grades in Graz?

Ce pa hočete izbrisati sledi starih prebivalcev, vrzite vaše rodovnike v ogenj, prevrnite nagrobnike, izropajte pokopališča!

Vadite samomor, z njim boste za zmerom oprali „sramoto“!

Za mazače je zdaj ostalo še veliko dela. Postanimo ljudstvo pleskarjev!

Kajpada: kdo pa maže jezera Zablatnik, Ossbacher, Jeserz, Turia, Dobrova, Satnitz, Skarbanč?

Labka in zabavna igrica je bila tale z napisi. Toda kdo vam odmontira Obir in kdo vam odstrani Dobrač?

Helmut Scharf  
Kärntner Tageszeitung — Delo

Helmut Scharf  
Kärntner Tageszeitung — Delo

punkt der Begünstigung rechtsradikaler Kreise durch Österreichs Staatsorgane dar.

Um die Haltung der zuständigen Behörden deutlich zu machen und ein Totschweigen der Geschehnisse zu verhindern, bringt der BKS mit gleicher Post eine Anzeige gegen unbekannte Täter bei der Staatsanwaltschaft in Klagenfurt ein. Eine Kopie legen wir zu Ihrer Information bei.

Der BKS fordert alle demokratischen Kräfte Österreichs auf, sich mit den berechtigten Forderungen der slovenischen Volksgruppe in Kärnten zu solidarisieren und nach Kräften dazu beizutragen, den reaktionären deutschnationalen Organisationen, insbesondere dem Kärntner Heimatdienst, das Handwerk zu legen. Der BKS wiederholt seine Forderung, jede Unterstützung dieser Organisationen aus öffentlichen Mitteln sofort einzustellen. Da sich erwiesen hat, daß die Tätigkeit dieser Organisationen sich gegen die verfassungsmäßigen Rechte der slovenischen Minderheit richtet, sind sofort Maßnahmen einzuleiten, um die Tätigkeit dieser Organisationen gemäß Artikel VII des Staatsvertrages zu verbieten.

Es ist bezeichnend, daß jetzt keine Reaktion der Staatsanwaltschaft erfolgt ist. Das Recht ist in Österreich teilbar geworden. Deutschnationalen Chauvinisten, Alt- und Neunazis dürfen Tafeln demolieren, slovenische Studenten werden vor Gericht gestellt und von der Staatspolizei bespitzelt und verhört.

Wir fordern die Staatsanwaltschaft nochmals dringend auf, zu diesem skandalösen Verhalten Stellung zu beziehen.

Kärntner Studenten Information  
Wien

# Napade na pravice koroških Slovencev . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

Naše sporočilo je vedno bilo, je in vedno bo, da na naše narodnosti v sosednjih državah gledamo z enakimi očmi, gledamo kot na mostove dobrega sosedstva in vsestranskega sodelovanja za trajen mir in stabilnost našega območja in zaradi tega na širša evropska in svetovna območja.

● **MIČA RAKIČ**, predsednik republiške konference SZDL Bosne in Hercegovine, je poudaril:

Delovni ljudje in občani Bosne in Hercegovine zaskrbljeno gledajo in obsojajo najnovejšo eskalacijo nacionalističnih sil in šovinističnih izpadov proti koroškim Slovence. Kratiranje zakonitih pravic slovenski narodni manjšini na Koroškem, ki na teh tleh živi od nekdanj, pomeni grobo kršitev, ne le mednarodnih norm obnašanja, ampak tudi obveznosti, prevzetih z državno pogodbo in z dogovori o medsebojnih odnosih. Ti izpadi hkrati dokazujejo povečano aktivnost povampirjenih sil fašizma, ki je v nedavni preteklosti prizadejal toliko hudega narodom Jugoslavije in Evrope. Napad na naravne pravice koroških Slovencev doživljamo kot napad na vse narode in narodnosti v Bosni in Hercegovini in v Jugoslaviji. Zato po pravici pričakujemo, da bodo državni organi in vse napredne sile v Avstriji neomajni pri zagotavljanju pogojev, pod katerimi bodo koroški Slovenci lahko nemoteno uživali vse svoje pravice, kar bi vsekakor doprineslo k razvijanju sodelovanja med republiko Avstrijo in SFRJ.

Najnovejše dogodke v Avstriji je treba gledati v kontekstu dejavnosti fistih sil na svetu, ki jim je na poti samoupravni socialistični razvoj, naša politika neuvrčenosti in stabilni mednarodni položaj Jugoslavije.

Izražamo svojo pripravljenost, da še vnaprej razvijamo dobre sosedske odnose, toda najodločneje zahtevamo izvajanje določil državne pogodbe in energične ukrepe proti neofašističnim silam, tako kot je to izraženo v noti vlade SFRJ, poslani vladi sosedne Avstrije.

● **VUKAŠIN KEŠELJ**, predsednik pokrajinske konference SZDL Vojvodine, je povedal:

Izvršni odbor pokrajinske konference SZDL Vojvodine je javno obsodil šovinistične protislovenske napade v Avstriji. Tedaj smo med drugim opozorili, da si v socialistični avtonomni pokrajini Vojvodini kot večnarodnostnem območju vsestransko prizadevamo, da bi razvili narodnostno enakopravnost. Zato šovinistični izpadi v Avstriji ali kjerkoli drugje izzivajo naše ogorčenje, obsodbo in zaskrbljenost.

Tako stališče in odnos nista zgolj politična gesta ali izjava za javnost. Prav to je rezultat naše izredne zaskrbljenosti in ogorčenja in zaradi kršenja pravic slovenskega življa na Koroškem, ki je preraslo v odkrito manifestiranje protislovenskega razpoloženja.

Dušenje narodnostnih občutkov, krnjenje nacionalnih pravic in zaviranje svobodnega narodnostnega razvoja slovenske manjšine v Avstriji zbuja skrb tudi zaradi tega, ker priča o vse večjem in neposrednem angažiranju sil, ki so proti demokraciji in človeškim svoboščinam, torej tudi proti fistim procesom in načelom v mednarodnem sodelovanju, za katera se je Jugoslavija vselej zavzemala.

● **ASLAN FAZLIJA**, predsednik pokrajinske konference SZDL Kosova, pa je izjavil:

Delovni ljudje na Kosovu, pripadniki vseh narodnosti: Albanci, Srbi, Črnogorci, Turki in drugi, so upravičeno ponosni na vse, kar so dosegli pri zagotavljanju narodnostnih pravic in enakopravnosti v socialistični Jugoslaviji. Albanci in Turki na Kosovu — kot narodnosti — ter pripadniki drugih narodnosti na Kosovu, ki imajo čut za enakopravnost narodov in narodnosti in ki ga tudi negujejo v vsakdanji praksi — so povsem podprli Slovence in Hrvate v Avstriji v njihovem boju za narodnostne pravice in družbeni položaj, ki pripada enakopravnim ljudem.

Zato so, tako kot vsi drugi jugoslovanski narodi na Kosovu, z ogorčenjem sprejeli vse, kar počno ob avstrijsko-jugoslovanski meji proti narodnostnim pravicam slovenske manjšine. V sodobnem svetu, kakršen je danes, bi morale biti narodnostne manjšine zgolj dejavniki zblizevanja, ne pa razdora med sosedji. A tak dejavniki zblizevanja so lahko le, če so enakopravne z narodi in narodnostmi, s katerimi žive v skupnosti.

## Izrabite še letos izredno ugodnost pri „Stanovanjskem varčevanju“

PRIMER:

VI PLAČATE MESEČNO ŠIL. 75.— TO JE PO PETIH LETIH ŠIL. 4.500.—  
OD DRŽAVE DOBITE PREMIJE ŠIL. 25.— TO JE PO PETIH LETIH ŠIL. 1.500.—  
OBRESTI IN OBRESTNIH OBRESTI ŠIL. 695.—

VAŠE DOBROIMETJE PO PETIH LETIH . . . . . ŠIL. 6.695.—

ZGLASITE SE TAKOJ PRI DOMAČI

## Hranilnici in posojilnici!

Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Popularne operne melodije — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Radijska igra — 18.00 Letite z nami — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

**PONEDELJEK, 18. 12.:** 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.10 Iz opusa Zvonimirja Cigliča — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Slovenski amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 15.40 Galerija lahke glasbe — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.15 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe — 20.00 Ti in opera — 22.15 Za ljubitelje jaza — 23.15 Od popevke do popevke.

**TOREK, 19. 12.:** 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska oddaja — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Iz albumov skladatelja Mihovila Logarja — 12.40 Z domačimi ansambli in pevci — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Z ansambli Les Haricots Rouges — 14.40 Na polu s kitaro — 15.40 Od melodije do melodije — 16.40 Naš podlistek — 17.10 Glasbeno popoldne z orkestrom dunajskih filharmonikov — 18.15 V terek nasvidenje — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Iz sodobne slovenske klavirske glasbe.

**SREDA, 20. 12.:** 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Glasbeni spomini — 12.10 Iz opere „Faust“ — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Slovenske narodne v zborovskih priredbah — 14.30 Voščila — 15.40 Odskačna deska — 17.10 Glasbena galerija — 18.15 Glasbene vinjete — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jaza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

**ČETRTEK, 21. 12.:** 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Mali pevski sestavi pojo pesmi slovenskih skladateljev — 12.10 Igrajo naši umetniki na pihala — 12.40 Pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Mladina poje — 16.00 Vrtljak — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvoki z orkestrom Ronald Binge — 18.45 Kulturna kronika — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napavov — 21.00 Večer s slovenskim pesnikom A. Podbevškom — 22.15 Iz srbske sodobne simfonične literature — 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Paleta popevk in plesnih ritmov.

**PETEK, 22. 12.:** 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Koncert za mlade poslušalce — 12.10 Iz opere „Krst pri Savici“ — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Majhen recital violinista Cveta Demšarja — 16.40 Ljudstvo in njegova vojska — 17.10 Operni koncert — 17.50 Človek in zdravje — 18.50 Ogledalo našega časa — 20.00 Slovenski oket po sklobo majstrov iz dobe renesanse — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

### AVSTRIJA 1

**SOBOTA, 16. 12.:** 15.15 Hišni koncert — 16.15 Za otroke — 16.40 Čarobni vrtljak — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.55

Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Film.

**NEDELJA, 17. 12.:** 8.55 Mednarodno smučarsko tekmovalje — 16.15 Otroška oddaja — 16.25 Čarobni vrtljak — 18.00 Otrokom za lahko noč — 18.35 Stoletje kirurgov — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.15 Pustolovščina v Malahi — 21.35 Čas v sliki — 22.00 Gost v Olimpiji — 23.15 Apollo 17: Sprehod v vesolju.

**PONEDELJEK, 18. 12.:** 18.00 Novo o znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Oddelek S — 21.10 Ponedeljski šport — 22.10 Čas v sliki.

**TOREK, 19. 12.:** 9.25 Mednarodno smučarsko tekmovalje — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Padolski jezdec — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Šport — 20.15 Vaš nastop prosim — 21.55 Šport.

**SREDA, 20. 12.:** 10.00 Šolska oddaja — 10.55 Mednarodno smučarsko tekmovalje — 16.30 Otroška oddaja — 17.05 Čarobni vrtljak — 17.10 Risati, slikati, oblikovati — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30

Tri deklice in trije dački — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Obzorja — 21.05 Avstrijska cesarica Elizabeta — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Šport.

**ČETRTEK, 21. 12.:** 10.00 Šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 „Dali, dali“ — 21.35 Čas v sliki — 21.40 Glavna priča cesarica Zita.

**PETEK, 22. 12.:** 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Med svetovi, film — 18.00 Orientacija — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Padolski jezdec — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 Jaz sem Kolarič, kdo si ti? — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Cirkuški film.

### JUGOSLAVIJA

**SOBOTA, 16. 12.:** 9.35 Šolska oddaja — 16.30 Košarka — 18.00 Obzornik — 18.15 Gospod Piper — 19.10 Mozaik — 19.15 Humorišna oddaja — 19.45 Filmska burleska — 20.00 Dnevnik — 20.30 Festival vojaških orkestrrov — 22.00 Medicinski center — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila.

**NEDELJA, 17. 12.:** 9.00 Madžarski pregled — 9.45 Po domače — 10.12 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 11.55 Vsi vemo vse — 12.55 Kažipot — 18.00 Poročila — 18.05 Kralj potepuhov — 19.40 Reportaža — 20.00

### PRAVOČASNO MISLITE

na voščila, ki jih boste za božične in noveletne praznike poslali svojim sorodnikom, prijateljem in znancem.

Bogato izbiro voščil s slovenskim besedilom, pa tudi v obeh jezikih, dobite po ugodnih cenah v knjigarni

„NAŠA KNJIGA“  
Celovec, Wulfengasse

Dnevnik — 20.30 Mojstri, humoristična oddaja — 21.15 Slihi in pesmi — 21.30 Športni pregled — 22.00 Poročila.

**PONEDELJEK, 18. 12.:** 9.05 Odprta univerza — 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.35 Obzornik — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 20.00 Dnevnik — 20.30 Razgovor s predstavnikom finske TV — 20.35 Vojni samotar, TV drama — 21.40 Vročje železo — 22.15 Arno Domini, zabavna glasbena oddaja — 22.45 Poročila.

**TOREK, 19. 12.:** 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Tiktak — 18.05 Risanka — 18.10 Obzornik — 18.25 Naši zbori — 19.00 Mozaik — 19.05 Tehnika upravljanja — 19.30 Regionalna arhitektura — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ali so še angeljčki, film — 22.20 Likovni nokturno — 22.35 Poročila.

**SREDA, 20. 12.:** 8.20 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Prigode psa civila — 18.15 Obzornik — 18.30 Po domače z dobrimi znanci — 19.00 Mozaik — 19.05 Od filma do filma — 19.20 S kamero po svetu: Kilimandžaro — Kenija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Rdeče in črno — 21.20 Po sledih napredka — 22.10 Poročila.

**ČETRTEK, 21. 12.:** 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Polka je ukazana — 18.10 Risanka — 18.20 Obzornik — 18.35 Drsanje — 18.45 Ekonomsko izrazoslovje — 18.50 Duo Horak — 19.05 Mozaik — 19.10 Profesor Baltazar — 19.20 Iskra in zunanja trgovina — 20.00 Dnevnik — 20.25 Reportaža — 20.40 Ob dnevu Jugoslovanske armade — 21.40 Most, jugoslovanski film — 23.10 Poročila.

**PETEK, 22. 12.:** 9.30 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Polka je ukazana — 18.10 Risanka — 18.20 Obzornik — 18.35 Drsanje — 18.45 Ekonomsko izrazoslovje — 18.50 Duo Horak — 19.05 Mozaik — 19.10 Profesor Baltazar — 19.20 Iskra in zunanja trgovina — 20.00 Dnevnik — 20.25 Reportaža — 20.40 Ob dnevu Jugoslovanske armade — 21.40 Most, jugoslovanski film — 23.10 Poročila.

## RADIO PROGRAM

### RADIO CELOVEC

**SOBOTA, 16. 12.:** 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.30 Za dobro vojno — 16.30 Voščila — 17.10 Solnograška poje in igra — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice iz Solnograške — 19.05 Note in beležke — 20.10 Dežela v glasbi — 21.30 Oddaja za sobotni večer — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

**NEDELJA, 17. 12.:** 6.10 Igra na orgle — 7.45 Ljudske melodije — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Iz domovine — 14.30 Voščila — 17.05 Advent na Tirolskem — 18.00 Mail večerni koncert — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

**PONEDELJEK, 18. 12.:** 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Po operetnem svetu — 21.00 Zdravstvo in množični mediji — 21.30 Glasbena oddaja.

**TOREK, 19. 12.:** 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 In kaj menite vi? — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 16.15 Za ženo — 17.10 Ne zaničujte mi mojstrov — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Razgovor preko meje — 21.40 Poskočna glasba.

**SREDA, 20. 12.:** Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.30 Stari ples iz Nižje Avstrijske — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Igra na orgle — 16.15 Za ženo — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.30 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10

Radijska igra — 21.10 Skladatelji lahke glasbe — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Dunaj.

**ČETRTEK, 21. 12.:** 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljubzenske pesmi in ljudska glasba iz Nižje Avstrijske — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo — 17.10 Operetne melodije — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koroška pratika — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja.

**PETEK, 22. 12.:** 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba J. Haydna — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Adventne pesmi in ljudska glasba — 13.30 Veselo zaigrano — 14.45 Koroški avtorji: Volkmar Haselbach — 16.15 Za ženo — 17.00 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Robert Stolz dirigira — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koncertni večer studia Koroška — 21.30 Kabaretistična oddaja.

### SLOVENSKE ODDAJE

**SOBOTA, 16. 12.:** 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

**NEDELJA, 17. 12.:** 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

**PONEDELJEK, 18. 12.:** 13.45 Informacije — Pesem je tiha moč.

**TOREK, 19. 12.:** 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — Šport ad tu in tam — Otroci, poslušajte!

**SREDA, 20. 12.:** 13.45 Informacije — Razvoj slovenske glasbe.

**ČETRTEK, 21. 12.:** 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

**PETEK, 22. 12.:** 13.45 Informacije — Po sledih starih šeg in navad.

### RADIO LJUBLJANA

**SOBOTA, 16. 12.:** 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Godala in ritmu — 12.10 Igrajo rimski virtuoz — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 17.10 Z ansambli Fausto Papetti — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 18.45 Naš gost — 20.00 Plesni orkester RTV Ljubljana — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

**NEDELJA, 17. 12.:** 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05